

Seminar AKM: arhivističke teme na tragu upravljanja promjenama u arhivima

Jakobović, Petra

Master's thesis / Diplomski rad

2012

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:142:772512>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-24**

FILOZOFSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJ

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet

Diplomski studij Informatologija

Petra Jakobović

Skupovi AKM: arhivističke teme na tragu upravljanja promjenama u
arhivima

Diplomski rad

Mentor: doc. dr. sc. Sanjica Faletar Tanacković

Komentor: dr. sc. Dražen Kušen

Osijek, srpanj 2012.

Sadržaj:

Sažetak	3
Uvod	4
1. AKM seminari	7
2. Cilj i metodologija istraživanja arhivističkih tema na AKM seminarima	10
3. Pregled istraženih članaka	14
3.1. Članci o arhivskoj teoriji i praksi	14
3.2. Članci o suradnji arhiva, knjižnica i muzeja	24
3.3. Članci o knjižničnoj i muzejskoj teoriji i praksi – primjenjivi na rad u arhivima	41
4. Utvrđeni slijed arhivističkih tema u istraženom razdoblju	45
5. Statistička obrada istraženih podataka	48
6. Standardi, propisi i smjernice koji utječu na upravljanje promjenama u arhivima	53
Zaključak	62
Literatura	64

Sažetak

Tema ovoga diplomskog rada jest istraživanje članaka sa seminara Arhivi, knjižnice i muzeji koji govore o mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture u razdoblju od 1997. do 2010. godine. Seminari se održavaju svake godine i imaju različite podnaslove, to jest podteme kojima se bave. Ostvarena je i Zajednička radna grupa kako se suradnja ne bi svela na jednom godišnje. AKM seminar je ostvaren suradnjom i naizmjeničnim zauzimanjem Hrvatskog arhivističkog društva, Hrvatske knjižničarske zajednice i Hrvatske muzejske zajednice, te se svake godine održava u Rovinju ili Poreču. Seminari traju tri dana s raznim predavačima, radionicama i posterima. Svrha je AKM seminara okupiti znanstvenike koji se bave sličnim problemima i potaknuti ostale sudionike da međusobno podijele znanja, ideje i iskustva. Budući da je cilj rada utvrditi slijed arhivističkih tema na AKM seminarima u ovih četrnaest godina, opisali smo one teme koje su izravno ili neizravno utjecale na upravljanje promjenama u arhivima. U radu se istraživanje koristi određenom metodologijom analize naslova i sadržaja članaka AKM seminara te njihovo razvrstavanje na tri skupine: članke o arhivskoj teoriji i praksi; članke o suradnji arhiva, knjižnica i muzeja; te članke o knjižničnoj i muzejskoj teoriji i praksi – primjenjivoj na rad u arhivima. Prikaz kronoloških slijedova na navedene skupine daje uvid u prilagođavanje, usavršavanje i praćenje upravljanja promjenama u arhivima standardima, normama, sustavima, projektima, programima, propisima, zaštiti i suradnji između arhiva, knjižnica i muzeja. Upravljanje tim promjenama donosi prilagođavanje, usavršavanje i praćenje promjena u standardima, normama, sustavima, projektima, tehnološkim inovacijama i suradnji arhiva, knjižnica i muzeja. Uočene su vidljive promjene na području standarda, digitalizacije i suradnje.

Ključne riječi: arhivi, arhivističke teme, upravljanje promjenama, AKM suradnja, AKM seminar

Uvod

Rad je zamišljen kao analiza AKM zbornika i onih članaka u njima koji se tiču arhivske teorije i prakse, s naglaskom na upravljanje promjenama u arhivima. Razrada teme zahtijevala je i razradu cijeloga rada na nekoliko poglavlja: od predstavljanja samih AKM seminara i zbornika, preko analize, do zaključaka povezanih sa zadatkom rada. Tehnološko i globalno okruženje utjecalo je na upravljanje promjenama u arhivu koje su uslijedile tokom zadnjih godina. Zajedničko okruženje arhiva, knjižnica i muzeja je preuzelo glavnu i vodeću ulogu današnjice u informacijskome okruženju, ali i kulturi. Istraživanjem i promicanjem naših kulturnih dobara¹ arhiva, knjižnica i muzeja mogli bi ostvariti jednu globalnu povezanost kojom će se moći ostvariti upravljanje promjenama u ciljevima i planovima arhiva, ali i riješiti neke od mogućih i već nastalih problema. Potrebno je i dalje razvijati nove sustave i usavršavati stare koji će još više ujediniti arhive, knjižnice i muzeje. Kako bi se problemi interdisciplinarnosti mogli smanjiti potreban je nadzor nad količinom objavljenih dokumenata, nadzor nad kakvoćom pristupa i korištenja dokumenata informacija, razlikovanje zapisa unutar arhiva i izvan arhiva, prilagođavanje standarda za opis arhivske ustanove iz knjižnica i muzeja, primjena zanimljivih rješenja knjižnica i muzeja na arhiv te obrnuto², riješiti probleme slobodnog pristupa znanstvenim informacijama kao i privatnosti te autorskih prava³. Informacijske ustanove su danas

¹ Usp. Maroević, Ivo. Fenomen kulturne baštine i definicija jedinice građe. // 1. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova / uredile Mirna Willer ... [et al.]; [prijevod tekstova na engleski jezik Tin Gazivoda]. – Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1998. Str.14-28.

² Usp. Aparac Jelušić, Tatjana. Funkcionalna analiza radnog procesa u svijetlu novih teorija o planiranju i upravljanju informacijskim ustanovama. // 2. i 3. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova/ uredile Mirna Willer i Tinka Katić. – Zagreb: Hrvatsko muzejsko društvo, 2000. Str. 37-48.

³ Usp. Belan Šimić, Alemka. Pravne i etičke odredbe o slobodnom pristupu informacijama i zaštiti privatnosti podataka u arhivima, knjižnicama i muzejima. // 5. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova / uredile Mirna Willer i Tinka Katić; [prijevod tekstova na engleski jezik Iva Šrot]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2002. Str. 199-214.

vrlo svjesne novih tehnoloških inovacija koje pokreću društvo i sudjeluju u stvaranju novoga suvremenijeg društva pa i dalje moraju njegovati tradicionalni načini zaštite i očuvanja kulturnih dobara u arhivima, knjižnicama i muzejima.

U prvome poglavlju rada definira se „AKM seminar koji je stvoren kao odgovor na potrebu suradnje informacijskih ustanova za korisnika i njegove osobne ili poslovne potrebe. Da bi mogli pratiti novu tehnologiju koja nas tako brzo okružuje moramo osigurati kvalitetu usluga i jednostavnija korisnička sučelja i funkcije. Informacije moraju ponovo redefinirati jedinicu građe, postupke njezina prikupljanja, smještaja i diseminacije, a zatim konceptualizirati ponovno načela i pravila obrade te koncipirati podatke. Potrebno je ponovno proučiti i vidjeti tko su korisnici i kakve su njihove potrebe, jer naravno sa promjenom i dolaskom tehnologije i novih informacija jasno je da su te potrebe daleko drugačije nego prije.“⁴

U drugom poglavlju rada objašnjena su metodologija istraživanja i cilj arhivističkih tema na AKM seminarima. Cilj rada bio je utvrditi slijed arhivističkih tema na AKM seminarima u razdoblju od 1997. do 2010. godine. Istražene članke svrstali smo u tri skupine, a rezultate obradili deskriptivnom statistikom. Treće poglavlje donosi pregled istraženih članaka koje je podijeljeno na tri skupine: članke o arhivskoj teoriji i praksi; članke o suradnji arhiva, knjižnica i muzeja; te članke o knjižničnoj i muzejskoj teoriji i praksi – primjenjivoj na rad u arhivima. Svaka skupina daje kronološki slijed istraženih članaka i uvid u neke od promjena u arhivima koje su uslijedile, nastale ili su zaboravljene. Nadalje, četvrto poglavlje o utvrđenom slijedu arhivističkih tema u istraženom razdoblju govori o promjenama stanja suradnje arhiva, knjižnica i muzeja kao i o postanku i proširivanju sve većeg utjecaja tehnoloških inovacija i zaštite, posebice digitalizacije.

Peto poglavlje diplomskoga rada, o statističkoj obradi istraženih podataka, pokušava približiti prikaz upravljanja promjenama u arhivima putem grafikona. Grafikone smo podijelili na: grafikon s prikazom članaka o arhivima, članaka o knjižnicama, članaka o muzejima, članaka o suradnji arhiva, knjižnica i muzeja i članaka o knjižničnoj i muzejskoj teoriji - primjenjivih na rad u arhivima od 1997. do 2010. godine; grafikon s prikazom tema članaka o arhivskoj teoriji i praksi; grafikon s prikazom tema članaka o suradnji arhiva, knjižnica i muzeja; grafikon s prikazom tema članaka o knjižničnoj i muzejskoj teoriji i praksi – primjenjivih na rad u

⁴ AKM. URL: <http://public.carnet.hr/akm/O%20AKM-u.htm> (2012-04-29)

arhivima; te grafikon s prikazom sveukupno istraženih i grupiranih tema AKM seminara. Posljednje, šesto poglavlje, donosi standarde, propise i smjernice koje smo svrstali u četiri skupine: organizacije i projekte, smjernice, standarde i zakone.

1. AKM seminari

Da bi mogli pratiti svu novu tehnologiju koja nas tako brzo okružuje, moramo osigurati kvalitetu usluga i što veće funkcije arhiva, knjižnica i muzeja. Informacije moraju ponovo redefinirati jedinicu građe, postupke njezina prikupljanja, smještaja i diseminacije, zatim konceptualizirati ponovno načela i pravila obrade te koncipirati podatke.⁵ Izgradnjom zajedničkih sustava olakšava se korištenje informacijskih izvora. Kako bi postigli to jest primijenili jedan sustav na drugi ili ga u potpunosti razvili trebamo pogledati prakse drugih zemalja i njihova iskustva. Informacijske ustanove arhiva, knjižnica i muzeja podrazumijevaju da ih se zasniva na društvu, širenju pismenosti i djelatnosti izobrazbe korisnika informacijske djelatnosti koje postaju to jest približavaju se području obrazovanja. Svaka informacijska ustanova mora omogućiti interdisciplinarnost, prvobitno među sobom, kao institucijama obrazovanja kojima se rapidno približavaju⁶. Svim informacijskim djelatnostima je zajedničko osiguravanje pristupa i korištenje simboličkih objekata kulture pri čemu je naravno organiziranje zbirke, stupanj njihove otvorenosti i dostupnosti što je uvelike predodređeno korisnicima arhiva, knjižnica i muzeja. Da bi se interdisciplinarnost mogla ostvariti u početnom koraku planiranja suradnje AKM-a potrebno je imati dobro oblikovan informacijski sustav koji podrazumijeva veliku usklađenost sa drugim informacijskim ustanovama pa bi tako međusobna komunikacija mogla pravilno funkcionirati što se pokazalo kao jedan od glavnih nedostataka kod svih informacijskih

⁵ Sečić, Dora. Aktualne inicijative u informacijskom objedinjavanju zbirke arhiva, knjižnica i muzeja. // 7. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova / uredila Tinka Katić; [prijevod tekstova na engleski jezik Iva Šrot]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004. Str. 7-25.

⁶ Usp. Dunsire, Gordon. Zajedničko informacijsko okruženje: pojava novog koncepta. // 9. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova / uredile Mirna Willer i Ivana Zenić; [prijevod tekstova na engleski jezik Iva Šrot]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2006. Str. 1-8.

ustanova⁷. Proučavanjem drugih ili sličnih ustanova možemo napraviti komparaciju koja bi omogućila uvid u organizaciju i funkcioniranje organizacije kao takve u ustanovi. Provedba komparacije bi se mogla provoditi prvo na regionalnoj razini među informacijskim ustanovama AKM-a na decentralizirani način koji bi kasnije omogućio jednu centraliziranost u postizanju veće interdisciplinarnosti među informacijskim ustanovama AKM-a. Davanjem pregleda okruženja arhivske teorije i prakse u kojoj arhivi danas djeluju omogućuje uvid u upravljanje promjenama. Izazovi s kojima se danas arhivi susreću nisu drugačiji nego prije desetak godina nego su prerasli u neke druge izazove kao što je usavršavanje korištenja standarda drugih ustanova, prakticiranje praksi drugih ustanova na arhiv u izazovima približavanja arhivskoga gradiva korisnicima te prednostima i nedostacima tehnologije. Na primjeru radova koji su predstavljeni na AKM seminarima pokušat će se izdvojiti aktualne teme u našim arhivima kako bi se dobio uvid u upravljanje promjenama u arhivima.

Seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture proizašao je iz nužnosti otvaranja knjižnica prema srodnim ustanovama kao što su arhivi i muzeji. Cilj AKM seminara je istražiti teorijske pretpostavke unutar kojih je moguće smjestiti takvo razmišljanje i upoznati se sa suvremenom informacijskom infrastrukturom kao podlogom za provođenjem konkretnih situacija stvaranja informacija u arhivima, knjižnicama i muzejima te ispitati razine moguće suradnje. Nadalje, svrha AKM seminara je okupiti stručnjake koji se bave teorijskim postavkama i njihovom primjenom u automatiziranoj obradi i korištenju građe u arhivima, knjižnicama i muzejima, motivirati sudionike da razmjenjuju iskustva, znanja i ideje te utvrditi područja i razine suradnje u stvaranju i pristupu informacijama i projekata.

U Hrvatskoj postoji rastući broj zajedničkih projekata u arhivima, knjižnicama i muzejima, jedna od prvih zajedničkih inicijativa započela je 1997. kada je održan prvi seminar AKM-a. AKM seminar okuplja stručnjake iz triju različitih, ali vrlo srodnih institucija: arhiva, knjižnica i muzeja; koji na osnovu stečenog iskustva u pohrani, obradi i korištenju arhivskog, knjižničkog i muzejskog gradiva, putem razmjene iskustava i ideja omogućuju korisniku jednostavniji put do relevantnih informacija. Sve tri discipline, arhivistika, knjižničarstvo i

⁷ Usp. Aparac-Jelušić, Tatjana. Informacijske znanosti: temeljni koncepti i problemi. URL: <http://www.ffzg.unizg.hr/infoz/biblio/nastava/dz/text/iztkp.htm> (2012-07-02)

muzeologija, bave se baštinom i imaju zajedničke funkcije (sakupljanje, obradu, zaštitu i prezentaciju baštine). Iako su ove discipline srodne, razlikuju se po predmetima baštine kojima se bave: arhivistika se bavi arhivskim gradivom, knjižničarstvo knjižničnom građom, a muzeologija muzejskim predmetima.

U prve dvije godine AKM seminara stručnjaci su uočili kako nije dostatno sastajati se samo jednom godišnje i raspravljati o zajedničkim temama, nego je potrebno formalizirati suradnju arhiva, knjižnica i muzeja te je predloženo osnivanje Zajedničke radne grupe AKM-a koja bi poticala rješavanje konkretnih zadataka. Krajem 1998. i početkom 1999. godine Hrvatsko arhivističko društvo, Hrvatska knjižničarstva zajednica i Hrvatsko Muzejska zajednica okupili su svoje predstavnike u Zajedničku radnu grupu AKM-a. Cilj radne grupe je osigurati interoperabilnost podataka i njihovo pronalaženje na internetu, a svrha je omogućiti korisniku pristup AKM bazama podataka na internetu.

Seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture prvi se puta održao 19. – 21. studenog 1997. godine u Rovinju. Organizirali su ga tri hrvatske profesionalne ustanove: Hrvatsko arhivističko društvo, Hrvatska knjižničarska zajednica i Hrvatska muzejska zajednica; a njime predsjedava Muzeologija na Odsjeku za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta u Zagrebu.

Seminar AKM se održava svake godine krajem studenoga i traje tri dana te okupi oko 120 sudionika. U razdoblju od tri dana seminara AKM-a prolaze se razni oblici rada: predavanja to jest. izlaganja koja su namijenjena svim sudionicima, panel diskusije i radionice, te prezentacije projekata i postera. Osim što sudjeluju stručnjaci iz arhiva, knjižnica i muzeja, također se pozivaju i studenti na izlaganja posterima u skladu s točnim uputama.⁸

⁸ Usp. Seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture.
URL: <http://public.carnet.hr/akm/>(2012-05-04)

2. Cilj i metodologija istraživanja arhivističkih tema na AKM seminarima

Istraživanje ovog rada usmjereno je na one članke seminara AKM-a koji su izravno ili neizravno povezani s arhivskom teorijom i praksom. Istraživanje je obuhvatilo 79 članaka i ti članci pokazuju i/ili naslućuju upravljanje promjenama u arhivima. U 79 članaka AKM seminara koje smo obuhvatili podijelili smo ih na 8 skupina: tehnologija 12 članaka; standardi, norme, registri, smjernice, propisi i zakoni 32 članka; digitalizacija 8 članaka; zaštita 8 članaka; Internet 5 članaka; teorija 5 članaka; korisnici 2 članka i kulturno dobro 2 članka. Nakon podrobnog iščitavanja i usporedbe svih članaka u AKM seminarima odlučili smo se koristiti metodologijom analize naslova i sadržaja članaka četrnaest AKM seminara te svrstavanjem istih u tri skupine: članke o arhivskoj teoriji i praksi; članke o suradnji arhiva, knjižnica i muzeja; te članke o knjižničnoj i muzejskoj teoriji i praksi primjenjivoj na rad u arhivima. Istraživanjem se još pokušalo utvrditi napredovanje ili nazadovanje u upravljanju promjenama u arhivima.

Cilj rada je utvrditi slijed arhivističkih tema na AKM seminarima u zadanom razdoblju od 1997. do 2010. godine.

Pokušali smo saznati odgovore i na sljedeća pitanja:

1. Koliki je postotak članaka na temu arhiva u razdoblju od 1997. godine do 2010. godine?
2. Koje su arhivske teme najzastupljenije na AKM seminarima?
3. Koji je slijed arhivskih tema na AKM seminarima u razdoblju od 1997. godine do 2010. godine?
4. Koje su vidljive promjene arhivskih tema na AKM seminarima u razdoblju od 1997. godine do 2010. godine?

Kako bi bili u mogućnosti odgovoriti na neke od ovih pitanja napravili smo statističku obradu istraženih podataka. Rezultati su obrađeni ručno, a za njihovu obradu koristila se deskriptivna statistika.

Prvi članak iz 1997. godine o povezanosti tehnologije s arhivskom teorijom⁹ pokazuje kako tehnologija ne samo da pospješuje rad nego prevladava vremenske i prostorne barijere. Tehnologija ne predstavlja samo mogućnost boljeg poslovanja nego boljeg upoznavanja javnosti sa značenjem arhiva i arhivskoga gradiva koje čuvaju. Informatizacija omogućuje arhivima da njihovo djelovanje bude vidljivo u svim aspektima rada i djelovanja arhiva od pojave elektronskih dokumenata i potrebe posebnih uslova i njene zaštite, do pitanja vjerodostojnosti i preuzimanja informacija nastalih na novim nosiocima informacija. Potreba arhiva za razvojem utjecala je prema razvoju modernizacije i ubrzanju arhivskoga rada pa se tako i arhivi kao informacijske institucije okreću novim tehnologijama kao što je digitalizacija u prilagodavanju arhivskoj djelatnosti u svrhu prikupljanja, zaštite, sređivanja, prezentiranja i korištenju arhivske građe. Digitalizacija je vrlo osjetljiv proces, potrebno je uzeti u obzir više čimbenika kako digitalizacija kulturne baštine ne bi bila promašena investicija. Digitalizacija u člancima AKM seminara se počela značajnije spominjati 2001. godine. Digitalizacija je relevantna zbog mogućnosti poticanja široke dostupnosti, korištenja i razmjene kulturnih sadržaja te olakšavanja pristupa. Digitalizacija omogućuje izgradnju informacijskog društva kao i kvalitetnu iskoristivo arhivsko gradivo za zaštitu ali sukladno načelima, standardima, normama i prioritetima arhivske službe.¹⁰ Spajanje digitaliziranog i digitalnog gradiva unapređuje učinkovitost organizacije u poslovanju arhiva kao i novi razvoj tehnologija koji ujedno mijenja koncepciju zbirke, njihovu svrhu i način korištenja arhivskog gradiva. Preuzimanjem digitalnog gradiva u arhive omogućuje veću učinkovitost, kvalitetu, brzinu rada, smanjenje troškova te veću transparentnost poslovanja. Svaki arhiv mora njegovati međunarodnu suradnju te zajedničko djelovanje i interakciju sa srodnim ustanovama u Hrvatskoj. Preoblikovanjem informacijskih ustanova zabilježeno je smanjene zaposlenika i reducirani troškovi. Neprestane tehnološke inovacije uzrokuju često upravljanje promjenama u arhivima kod digitalnih zapisa. Digitalizacija i tehnologija omogućuje veće zajedničko okruženje u kojem se podržava turizam, sudjelovanje informacijskih ustanova, fleksibilnost, istraživanja i interakcije sustava arhiva, knjižnica i muzeja.

⁹ Usp. Ivanović, Jozo. Arhivska teorija i tehnologija. // 1. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova / uredile Mirna Willer ... [et al.]; [prijevod tekstova na engleski jezik Tin Gazivoda]. – Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1998. Str.38-50.

¹⁰ Usp. Ministarstvo kulture Republike Hrvatske. Nacionalni program digitalizacije arhivske, knjižnične i muzejske građe. URL: <http://daz.hr/bastina/NacionalniProgramDigitalizacije.pdf> (2012-07-02)

Arhivi su nastali iz praktičnih potreba kako bi se sačuvali zapisi čovječanstva. U Hrvatskoj se o arhivskoj instituciji kao takvoj može govoriti tek od 20. stoljeća,¹¹ iako se podjela registraturnih i povijesnih dokumenata vrši još od 18. stoljeća, kada su se počeli izrađivati i prvi popisi gradiva. Arhivi su od čuvara nacionalne baštine postali čuvari informacija, što znači da arhivi moraju postati dio života svakog pojedinca.¹² Tehnološko i globalno okruženje znatno je utjecalo na promjene upravljanja u arhivima zadnjih godina. Povijesni razvoj arhiva kao ustanova za čuvanje, zaštitu, obradu i korištenje arhivskoga gradiva uglavnom je vezan uz rad i organizaciju uprave, a na razvoj su utjecale raznovrsne potrebe i očekivanja države, društava i korisnika kao čimbenika koji su najviše pridonijeli njihovoj institucionalizaciji.¹³ Zajedničko okruženje arhiva, knjižnica i muzeja preuzelo je glavnu i vodeću ulogu današnjice u informacijskom okruženju. Arhivsko gradivo u nearhivskim ustanovama čuva se na način svojstven ustanovi kojoj pripada, pa tako dolazi do problema evidentiranja arhivskoga gradiva jer knjižnice i muzeji ne koriste standarde i norme koje koriste arhivi. Osnovni arhivski standard ISAD(G) početak je zapisa svakog arhivskoga gradiva kao i ISAAR(CPF), no IFLA-ina standardi kao ISBD(CM), ISBD(A), ISBD(CR) te ISBD(ER) pomažu u evidentiranju, zaštiti, obradi, očuvanju i korištenju arhivskog gradiva u nearhivskim ustanovama. Drugo, povezani su i relevantni standardi kao što je ISDF, ISO 639-2, ISO 999, ISO 2788, ISO 3166, ISO 5963, ISO 5964, ISO 8601, ISO 15489, ISO 15924 i ISO 21127 – CIDOC.¹⁴ Arhivsko gradivo u nearhivskim ustanovama značajno je za državu, društvo i pojedinca te se smatra kulturnim dobrom.¹⁵ Tijekom ovih četrnaest godina

¹¹ Usp. Boras, Damir; Hedbeli, Živana. Položaj i uloga arhiva i pismohrana u suvremenom društvu, 2005. URL: <http://www.had-info.hr/rad-drustva/izlaganja/72-polozej-i-uloga-arhiva-i-pismohrana-u-suvremenom-drustvu> (2012-06-06)

¹² Usp. Kovačec, Deana. Arhivi – jučer, danas, sutra, 2005. URL: <http://www.had-info.hr/rad-drustva/izlaganja/75-kovacec-deana-arhivi-jucer-danas-sutra> (2012-06-06)

¹³ Lemić, Vlatka. Arhivsko gradivo u ne-arhivskim ustanovama. // 9. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova / uredile Mirna Willer i Ivana Zenić; [prijevod tekstova na engleski jezik Iva Šrot]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2006. Str. 91-101.

¹⁴ Usp. International Council On Archives. ISDIAH. URL: http://arhinet.arhiv.hr/_Download/PDF/ISDIAH_1_Izd_Eng_0.pdf (2012-06-06)

¹⁵ Usp. Maroević, Ivo. Fenomen kulturne baštine i definicija jedinice građe. // 1. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova / uredile Mirna Willer ...

suradnja arhiva, knjižnica i muzeja omogućila je informacijskoj infrastrukturi da se razvija i širi kako bi informacijske ustanove mogle podijeliti svoja znanja, iskustva i ideje te lakše upravljale promjenama u arhivima.

3. Pregled istraženih članaka

3.1. Članci o arhivskoj teoriji i praksi

1. AKM – 1997.¹⁶

1. Jozo Ivanović. Arhivska teorija i tehnologija. Str. 38-50.

Tehnologija pospješuje rad arhiva i pomaže u prevladavanju vremenskih i prostornih barijera. Pojava tog alternativnog tehnološkog okruženja omogućila je razmjerno uspješno razdvajanje konceptualnog i tehnološku ovisnost elemenata arhivskog sustava bez čega ne bi bilo moguće govoriti o odnosu arhivske teorije i tehnologije. Dokument stoji za bilo koju arhivsku jedinicu bez obzira kako ona bila definirana jer se svaki dokument načelno može svesti na skup podataka koji iskazuje njegovu vrijednost u bilo kojem kontekstu. Dok okruženje u kojem dokument nastaje mijenja vrijednosti istog kao i njegov oblik, način korištenja te uvjetuje njegovo nastajanje ili nenastajanje.

2. Mirela Slukan. Mogućosti primjene ISBD(CM) standarda u opisu i sređivanju zbirke karata i nacrtu u arhivskim ustanovama. Str. 124-132.

Arhivsku zbirku čini niz samostalnih jedinica opisa različite provenijencije. U početku navodi da, iako je izrađen ISAD(G), ne postoje pravila za opis gradiva arhivskih zbirki. U kartografskoj zbirci se nalaze karte, planovi i atlas dok se u zbirci nacrtu nalaze nacrti i projekti, što ujedno i čini razliku između arhivskog fonda i zbirke. Pri opisu karata i nacrtu uz prilagodbe se može koristiti osnova knjižničnog standarda ISBD(CM)-a te navodi kako nema jedinstvenog pravila za sređivanje i organiziranje svih zbirki pa se svaki standard može prilagoditi potrebama arhiva.

¹⁶ Usp. 1. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova / uredile Mirna Willer ... [et al.]; [prijevod tekstova na engleski jezik Tin Gazivoda]. – Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1998.

3. Mirjana Hurem. Prikaz opće međunarodne norme za opis arhivskoga gradiva. Str. 156-157.

ISAD(G) sadrži opća pravila koja su namijenjena arhivskome gradivu, bez obzira na vrstu ili opseg jedinice opisa. Pravilo sadrži 26 elementa koji se združuju ili ne tako da tvore opis jedne arhivske jedinice. Za međunarodnu razmjenu je potrebno samo nekoliko elemenata.

4. Boris Zakošek. Karakteristike gradiva i značenje sadržajne obrade u arhivima. Str. 171-176.

Temeljni zakon arhivske struke definira arhive kao ustanove za čuvanje, zaštitu, obradu i korištenje arhivskoga gradiva. Kako bi se ukazao karakter sadržajne obrade arhivskoga gradiva, potrebno je bilo ukazati na dvojnost životnog ciklusa svake jedinice. Naglašena je razlika između knjižničnog i registraturnog gradiva, kao i činjenica da kod proizvodnje registraturne dokumentacije nastaju i sredstva za pretraživanje njezina sadržaja, a to su registraturna pomagala.

5. Zdenka Lakić. Predmetno označivanje posebnih vrsta gradiva u arhivskim zbirkama. Str. 199-208.

Osim spisa i uredskih knjiga koji su arhivsko gradivo, postoje i zapisi pohranjeni na drugim medijima kojima se bavi knjižničarstvo i muzeologija. Takve zapise u drugim srodnim ustanovama čuvaju na svojstven način ustanove kojima pripadaju, te ne postoji jedinstveni općeprihvaćeni pravilnik za predmetno označivanje u praksi pa je tako najlakše primijeniti slobodne odrednice u kojima je ugrađen format UNIMARC.

6. Mladenka Hammer. O mogućoj iskoristivosti bibliografskog standarda UNIMARC za opis arhivske građe. Str. 272-278.

UNIMARC omogućuje obradu najrazličitijih vrsta građe i sve vrste mogu biti arhivsko gradivo ako su nastale djelatnošću neke ustanove ili pojedinca. On predstavlja prijenos ISBD standarda u strojno čitljiv oblik, zapisi su neovisni o vezama i povezuju se hijerarhijski. UNIMARC je važan zbog mogućnosti pregledavanja baza drugih arhiva ili preuzimanja zapisa kako bi se olakšala faza prikupljanja informacija o određenom gradivu.

7. Jozo Ivanović: EAD. Encoded Archival Description. Str. 279-280.

EAD je elektronička varijanta arhivskog obavijesnog pomagala izrađena u SGML formatu, a za njen razvoj i održavanje zaduženi su SAA (Society for American Archeology) i LOC (Library of Congress). Opisuju strukturu i sadržaj tradicionalnih arhivskih obavijesnih pomagala uz prikaz hijerarhijskih i drugih veza među jedinicama. Ima jednostavno održavanje i razmjenu.

2. AKM – 1998.¹⁷

8. Boris Zakošek. Strukture podataka u obradi gradiva - tipologija i valorizacija arhivskih deskriptivnih standarda – jedno američko iskustvo. Str. 49-53.

Za glavna postignuća smatra se izrada prihvatljive definicije arhivskog opisivanja, izrada matrice standarda za opisivanje arhivskoga gradiva, formulaciju kriterija i preporuka za procjenu za opisivanje arhivskoga gradiva, formulaciju kriterija i preporuka za procjenu standarda za opisivanje arhivskog gradiva te identifikacija stotinjak standarda koji se koriste za arhivsko opisivanje. Naglasak se stavlja na intelektualni/fizički proces, a ne na proizvod tog procesa; a također se ističe da je za arhivsku struku bitno da sami započnu s vlastitim procedurama i implementacijama internih standarda te identifikacijom i suradnjom s organizacijama izvan arhivske struke.

3. AKM – 1999.

Nema nijedan članak.

4. AKM – 2000.¹⁸

9. Boris Zakošek. DC Element-tema-predmet-ključna riječ <subject>: arhivistički rakurs. Str. 131-132.

Revidirani ISAD(G) upućuje na međunarodne standarde: ISO 5963, ISO 2788 i ISO 999, ali isto tako ukazuje da među tradicionalnim arhivističkim poslovima predmetizacija

¹⁷ Usp. 2. i 3. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova / uredile Mirna Willer i Tinka Katić. – Zagreb: Hrvatsko muzejsko društvo, 2000.

¹⁸ Usp. 4. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova / uredile Mirna Willer i Tinka Katić; [prijevod tekstova na engleski jezik Sandra De Villa]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2001.

nema značajnije mjesto nego je ona više iznimka, a ne pravilo. Također navodi da su suvremeni trendovi doveli do približavanja i sve veće koordinacije spisovodstvenih i arhivističkih poslova kao posljedica svijesti o potrebi jedinstvena i cjelovita pristupa gradivu tijekom čitava njegova životnoga ciklusa.

10. Zvonimir Baričević; Amir Obhodaš. Digitalizacija Fototeke Hrvatskog državnog arhiva. Str. 202-205.

Arhivistički pristup sređivanju gradiva odnosi se na obradu na razini zbirke i serija, a u ovom slučaju prednost se daje pojedinačnoj obradi fotografija, što se inače čini iznimno jer se u pravilu prednost daje sređivanju neobrađenih fondova i zbirke. Fototeka Hrvatskog državnog arhiva je fotografije obrađivala putem programskog paketa ArChief koji je kasnije zamijenjen inačicom SAPERION. Osim suvremenog sučelja, omogućio je upravljanje većim brojem digitalnih slika, umrežavanje te brz i jednostavan izlaz na internet.

5. AKM – 2001.

Nema nijedan članak.

6. AKM – 2002.¹⁹

11. Sofija Klarin; Mira Miletić Drder. Standardi i formati za opis elektroničke kartografske građe. Str. 129-141.

Budući da se danas proizvodi velika količina kartografskih publikacija prostornih podataka, navode se IFLA-ini standardi za katalogizaciju elektroničke građe: ISBD(CM), ISBD(ER), ISBD(A), ISBD(CR). Preporučuju se smjernice za uporabu reprodukcije knjižnične građe i smjernice za UNIMARC za opis mikrooblika te se navodi kako se ipak koriste tri najčešća standarda: DC, FGDC i ISO 19115.

7. AKM – 2003.

Nema nijedan članak.

¹⁹Usp. 6. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova / uredila Tinka Katić; [prijevod tekstova na engleski jezik Iva Šrot]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2003.

12. Vlatka Lemić. Preuzimanje digitalnog gradiva u arhive. Str. 68-81.

Jedno od osnovnih područja djelatnosti suvremene arhivske službe i državnih arhiva jest pružanje pomoći tijelima državne i javne uprave u zaštiti i upravljanju gradivom koje nastaje njihovom djelatnošću. Poslovni procesi u tijelima državne i javne uprave mnogih zemalja već su uvelike podržani visoko razvijenim informacijskim sustavima koji primjenom suvremenih tehnologija mogu unaprijediti učinkovitost, kvalitetu i brzinu rada, smanjiti troškove te povećati transparentnost poslovanja. Kako bi se, sukladno globalnim nastojanjima za demokratizacijom i transparentnošću javne uprave, javnosti osigurala najpotpunija moguća informacija, mrežne stranice i baze podataka postale su uobičajena mjesta informiranja. Kako se arhiv mora pripremiti za obavljanje odgovorne i potpune djelatnosti u elektroničkom okruženju, najbolje je iskazano u preporukama Odbora za elektroničko gradivo Međunarodnog arhivskog vijeća. Prema tome, svaki arhiv mora: biti uključen u cjelokupni životni ciklus elektroničkog sustava za stvaranje i čuvanje arhivskog elektroničkog gradiva; osigurati da stvaratelji izrađuju i čuvaju vjerodostojne, pouzdane i za čuvanje prikladne zapise; upravljati postupkom vrednovanja i provoditi intelektualni nadzor nad arhivskim elektroničkim gradivom; te odrediti uvjete čuvanja i dostupnosti kako bi se osiguralo da arhivsko elektroničko gradivo ostane raspoloživo, dostupno i razumljivo.

13. Nada Čimbej; Miroslav Novak; Jože Škofljanec. Implementacija međunarodnih arhivskih norma u InfoArh 3.0. Str. 82-92.

Program InfoArh 3.0 koji razvijaju slovenski javni arhivi namijenjen je cjelovitom poslovanju u procesu arhiviranja. Prednost je to što je izrađen na zajedničkim stručnim osnovama, čemu je prethodio postupak usklađivanja i ujedinjavanja različitih arhivskih praksi u Sloveniji. AERISS (Arhivski enotni računalniški informacijski sistem Slovenije) sustav okupio je sve arhive kako bi surađivali na zajedničkom programu. Postavljena

²⁰ Usp. 8. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova / uredila Tinka Katić; [prijevod tekstova na engleski jezik Emanuel Ježić Hammer; Iva Šrot]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2005.

strategija razvoja određivala je: da sustav mora omogućiti standardizirano osnovno poslovanje unutar pojedinog arhiva i uspostavu oblikovane strukture arhivskih podataka; pripremu dugoročnih polazišta za provođenje sigurnosti, stabilnosti i javnog povjerenja u sustav kao osnove za uspostavu javnog elektroničkog arhiva; dostupnost podataka o arhivskom gradivu i podataka iz arhivskog gradiva; osiguranje optimalnih i nacionalnih oblika održavanja i uporabe računalne, programske i komunikacijske opreme u arhivima. Uvođenjem InfoArh 3.0 i uspostavom mreže informacijskog sustava AERISS pokušavalo se prilagoditi shemi Otvorenog arhivskog informacijskog sustava.

14. **Stjepan Šimara. Službene publikacije Knjižnice Hrvatskoga državnog arhiva: digitalna perspektiva. Str.93-100.**

U arhivu postoji trajni interes za starije i tekuće službene publikacije koje korespondiraju s arhivskim gradivom. Prve su u funkciji podupiranja zadaća arhiva na sređivanju i korištenju arhivskoga gradiva, a druge su u funkciji tekućeg poslovanja ustanove i osiguravanja potpore realizaciji funkcije nadzora nad gradivom u nastajanju. Radi bolje dostupnosti, pretraživosti i zaštite službenih publikacija postoji opravdani interes za njihovom digitalizacijom. Digitalni pretisak štiti građu, množiv je u neograničenom broju kopija i može udovoljiti većem broju zahtjeva u isto vrijeme.

15. **Deana Kovačec. Digitalizacija slikovnoga gradiva u Hrvatskome državnom arhivu. Str. 165-169.**

Digitalizacijom je uspješno riješeno pitanje zaštite i korištenja zbirke. Rješenje trajnog očuvanja je trajna pohrana digitalne informacije koja traži pomno planiranje. Kako mnogi tehnički problemi nisu riješeni, mora postojati plan na razini ustanove koji će omogućiti digitalno pohranjenoj informaciji trajan život. Plan obuhvaća brigu oko kopiranja, promjene sustava i emulacije.

16. **Vlatka Lemić. Hrvatski arhivi na internetu: predstavljanje i korištenje arhivskoga gradiva. Str. 200-205.**

Većina arhiva posjeduje mrežne stranice na kojima su predstavljene arhivske ustanove kao i gradivo koje se u njima čuva. Nove tehnologije, posebice internet, omogućile su virtualnu dostupnost ne samo informacijskih izvora u arhivima nego i samoga gradiva u obliku digitaliziranih inačica izvornika. Digitalizacijom i predstavljanjem sadržaja gradiva putem interneta želi se olakšati i promicati njegovo korištenje. Svega pet od

četrnaest državnih arhiva u Hrvatskoj ima internetske stranice, prilično različite s obzirom na količinu predstavljenih informacija i njihovu organizaciju, što ponajviše ovisi o nadležnosti i opsegu djelovanja pojedinog arhiva.

17. Dubravka Pilipović. Restauriranje gradiva oštećenog plijesnima. Str. 236-243.

Plijesni su višestanični organizmi biljnog podrijetla. Tijelo plijesni (micelij) sastoji se od spleta nitastih stanica, hifa, čija se debljina razlikuje ovisno o vrsti plijesni u rasponu od 1-10 µ. Plijesni se javljaju na papiru jer on u sebi sadrži mnoge organske tvari koje one koriste u ishrani, kao što su razne vrste ljepila biljnog ili životinjskog podrijetla te punila koja se dodaju tijekom proizvodnje. Nakon restauriranja potrebno je zaštititi gradivo, a materijali od kojih se izrađuju fascikli i kutije moraju zadovoljavati propisane standarde. Najbolji način zaštite su mikroklimatski uvjeti te pravodobno uočavanje inficiranog gradiva i poduzimanje mjera.

18. Vlatka Lemić. Registar arhivskih fondova i zbirki Republike Hrvatske. Str. 271-272.

Registar arhivskih fondova i zbirki je središnja evidencija arhivskoga gradiva u Republici Hrvatskoj koju vodi Hrvatski državni arhiv. Registar sadrži podatke o fondovima i zbirkama arhivskoga gradiva svih državnih arhiva te svih javnih ustanova koje čuvaju arhivsko gradivo. Vodi se u obliku računalne baze podataka u programu MS Access-a i dostupan je na intranetu svakog arhiva.

9. AKM – 2005.

Nema nijedan članak.

10. AKM – 2006.²¹

19. Vlatka Lemić. Registar arhivskih fondova i zbirki Republike Hrvatske. Str. 69-75.

Zadaće Hrvatskog državnog arhiva kao središnje i matične arhivske ustanove obuhvaćaju planiranje arhivske djelatnosti, usklađivanje stručnog rada arhiva te vođenje informacijsko-dokumentacijske službe o arhivskom gradivu na nacionalnoj razini. Osnovnu evidenciju predstavlja Registar arhivskih fondova i zbirki Republike Hrvatske

²¹ Usp. 10. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova / uredile Ivana Marinković Zenić i Mirna Willer; [prijevod tekstova na engleski jezik Ana-Marija Rebac]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2007.

koji sadrži podatke o sveukupnom arhivskom gradivu u državi te o njegovim stvarateljima i imateljima. Sustavni rad na stvaranju Registra započet je u Hrvatskom državnom arhivu potkraj devedesetih godina 20. stoljeća. Realizacija ovoga razvojnog projekta arhivske službe predviđena je za 2007. godinu i omogućit će uspostavu cjelovitoga nacionalnog integriranog sustava razmjene podataka između ustanova koje čuvaju arhivsko gradivo kao i standardiziranje te podizanje kvalitete usluga i službi u arhivima.

20. Vlatka Lemić. Arhivsko gradivo u ne-arhivskim ustanovama. Str. 145-146.

Pojam arhivskoga gradiva obuhvaća zapise vrijedne trajnog čuvanja zbog njihova značenja za društvo, državu i pojedince. Njihova se narav mijenjala tijekom vremena kao i njihov informacijski sadržaj koji na jedinstven način svjedoči o pojedinačnim događajima, društvenim procesima i kontekstu njihova nastanka. Jedinstven je i nepromjenjiv. Sukladno temeljnim arhivističkim načelima provenijencije i čuvanja prvobitnoga reda, arhivsko gradivo u arhivima se organizira i obrađuje kroz fondove i zbirke. Fondovi predstavljaju zasebne cjeline gradiva nastale djelovanjem jednoga stvaratelja, a zbirke su skupine dokumenata nastale prema interesima sabiratelja ili prema zajedničkim karakteristikama dotičnoga gradiva. Gradivo u arhivima već je usustavljeno na taj način, dok se drugdje obrađuje prema različitim potrebama i stručnim standardima. Zbog toga su podaci o fondovima i zbirkama nearhivskih ustanova u arhivskim evidencijama i Registru arhivskih fondova i zbirke Republike Hrvatske tek pokušaj njihova iskazivanja prema načelima arhivske struke. To ukazuje na potrebu veće suradnje nearhivskih ustanova s arhivskom službom kako bi se ujednačilo postupanje s arhivskim gradivom u svim ustanovama gdje se ono čuva.

11. AKM – 2007.²²

21. Vlatka Lemić; Hrvoje Čabraić: ARHiNET. Nacionalni mrežni sustav za upravljanje arhivskim gradivom. Str. 97-112.

Hrvatski državni arhiv brine o planiranju i unapređivanju arhivske djelatnosti i usklađivanju stručnog rada arhiva. Zadaća Hrvatskog državnog arhiva je planiranje,

²² Usp. 11. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova / uredila Mirna Willer; [prijevod tekstova na engleski jezik Ana-Marija Rebac]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2008.

usklađivanje i vođenje informacijsko - dokumentacijske službe o arhivskom gradivu na nacionalnoj razini i kao prvi rezultat osnovne evidencije 2007. godine ostvaren je i otvoreni mrežni Registar arhivskih fondova i zbirki Republike Hrvatske koja je sastavni dio ARHiNET sustava. U njemu se nalazi arhivsko gradivo kao kulturno dobro gdje se mogu pregledavati digitalizirani dokumenti u izvornom obliku. ARHiNET je središnja nacionalna arhivska ustanova mrežnoga informacijskog sustava za opis, obradu i upravljanje arhivskim gradivom.

12. AKM – 2008.

Nema nijedan članak.

13. AKM – 2009.²³

22. Vlatka Lemić. Implementacija i povezivanje standarda u ARHiNET sustavu. Str. 173-187.

Uvođenje ARHiNET-a potaknulo je standardiziranje rada arhiva i omogućilo uspostavu jedinstvenog evidentiranja i obrade arhivskih zapisa te integriranje i razmjenu podataka među ustanovama koje čuvaju arhivsko gradivo. Svi podaci o arhivskim zapisima u sustavu osmišljeni su u nekoliko osnovnih međusobno povezanih entiteta: arhivske jedinice, stvaratelji i imatelji. Njihov je opis definiran sukladno međunarodnim arhivističkim normama ISAD(G), ISAAR(CPF), ISDIAH i ISDF.

23. Mihaela Kovačić. Primjena ISBD-a na obradu dijela gradiva Arhiva ing. Petra Senjanovića u Sveučilišnoj knjižnici u Splitu. Str. 343-349.

Rezultat primjene ISBD-a na obradu gradiva arhiva je obogaćivanje bibliografije stvaratelja, njegovih suradnika i nakladnika u izradi zemljopisnih karata, regulacijskih planova, radova u omeđenim ili serijskim publikacijama i likovno dokumentarnoj građi te je često i kronološki određivana.

²³ Usp. 13. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova / uredile Mirna Willer i Sanjica Faletar Tanacković; [prijevod tekstova na engleski jezik Jelena Domitrek]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2010.

24. Vlatka Lemić. Izgradnja europske arhivske mreže: suvremeni trendovi i projekti. Str. 151-165.

Arhivi tradicionalno njeguju međunarodnu suradnju na području kulture i znanosti, odnosno aktivnosti vezane uz zajedničko djelovanje i interakciju sa srodnim ustanovama, tijelima i organizacijama. Većina suvremenih poticaja i programa usmjerena je na prilagodbu arhiva i arhivske službe izazovima suvremenog društva, prvenstveno praćenju društvenih, tehnoloških i gospodarskih promjena. Prikazani su suvremeni trendovi i poticaji na području arhivske suradnje, institucionalni, pravni i stručni okviri suradnje u Europskoj Uniji te najznačajniji arhivski međunarodni projekti koji su u tijeku: APEnet i ENArC. U odnosu na očekivane rezultate projekta, Europski arhivski portal radi u potpunosti skup programskih pomagala i aplikacija za ustanove koje sudjeluju u projektu, pruža podršku kulturnim ustanovama koje čuvaju arhivsko gradivo za sudjelovanje u razvoju Europeane.

25. Sonja Gaćina Škalamera. Prednosti primjene arhivističkih normi ISAD(G) i ISAAR(CPF) u opisu dokumentarne/arhivske građe osobnih ostavština – primjeri iz Hrvatskoga školskog muzeja. Str. 366-373.

Činjenica je da će ostavštine biti poklonjene raznim baštinskim ustanovama kao što su arhivi, knjižnice i muzeji pa je za očekivati da je potrebno uskladiti osnovne obavijesti o sačuvanoj građi. Postojeće razlike i nedostatke moguće je prevladati ostajući u okvirima sustava obrade matične djelatnosti, primjenom dviju međunarodnih normi za opis arhivskog gradiva ISAD(G) i ISAAR(CPF). Ključna je klasifikacija građe, višerazinski opis od općeg prema pojedinačnom, normizacija obavijesti, preglednost i neponavljanje identifikacijskih obavijesti.

²⁴ Usp. 14. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova / uredile Sanjica Faletar Tanacković i Damir Hasenay; [prijevod tekstova na engleski jezik Jelena Domitrek]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011.

3.2. Članci o suradnji arhiva, knjižnica i muzeja

1. AKM – 1997.²⁵

1. Aleksandra Horvat. Zajedničko i posebno u stručnoj naobrazbi bibliotekara, arhivista i muzeologa. Str. 29-36.

Zajedničko arhivima, knjižnicama i muzejima je to da su javne ustanove koje osniva država sa zadaćom da prikupljaju, obrađuju, čuvaju i daju na uporabu određenu građu. Ustroj i organizacija u ustanovama i sveučilištima se poprilično razlikuju, stručnu naobrazbu za arhive, knjižnice i muzeje su najprije organizirale same ustanove pod izravnim nadzorom države. Razlika se može jednoznačno utvrditi samo ako se uzmu u obzir značajke građe koju pojedine ustanove prikupljaju. Tijekom vremena su arhivi, knjižnice i muzeji prikupili i atipičnu građu za svoje ustanove. Slična je zadaća i struktura pomagala koje ustanove rade i koriste u službama za korisnike, još je načelna sličnost i u postupcima nabave, obrade, čuvanja i organiziranja službi za korisnike. Stoga je nemoguće opisati nabavu, obradu ili čuvanje tako da taj opis vrijedi samo za jednu ustanovu.

2. Ružica Vučić. Potrebe arhiva, knjižnica i muzeja za informacijskom infrastrukturom. Str. 61-68.

Informacijska infrastruktura se razvija u skladu s komunikacijskim tehnologijama, ali od informacijske infrastrukture se očekuje da objedini sve nezavisne sustave, tehnologije i aplikacije. Vrijednost informacijske infrastrukture ovisi o fizičkoj komponenti, informaciji, aplikaciji i programu, mrežnim standardima i kodovima za prijenos te ljudima. Potrebno je prepoznati i riješiti problem razvoja tehnologije, zaštite intelektualnog vlasništva, standarda za podatke i obrazovanje kao i osposobljavanje osoblja.

²⁵ Usp. 1. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova / uredile Mirna Willer ... [et al.]; [prijevod tekstova na engleski jezik Tin Gazivoda]. – Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1998.

2. AKM – 1998.²⁶

3. Ivo Maroević. Problemi identifikacije i obrade kulturnih informacija. Str. 17-23.

U arhive, knjižnice i muzeje kumuliraju se kulturna dobra koja zajedničkim imenom nazivamo građom. Razlike između arhiva, knjižnica i muzeja nalazimo u stupnju replikabilnosti u vrsti objekata koji ih čine. Arhivska građa je unikatna i s obzirom na nositelja obavijesti prema samoj obavijesti replike su moguće u određenoj mjeri i s određenom svrhom s time da se u njima ne gubi smisao obavijesti, već samo dio konteksta. Knjižna građa opet nastaje kao replikabilna, a muzejski predmeti su nereplikabilni iako se neki repliciraju i tako gube na identitetu muzejskog predmeta.

4. Tatjana Aparac-Jelušić. Funkcionalna analiza radnog procesa u svjetlu novih teorija o planiranju i upravljanju informacijskim ustanovama. Str. 37-48.

Preoblikovanje informacijskih ustanova u najvećoj mjeri danas je izazvano stalnim unapređenjem računalnih i telekomunikacijskih tehnika te novim načinima komuniciranja i potrebama korisnika. U razvijenim je sredinama u toj razvojnoj fazi zabilježeno smanjenje zaposlenika, ali i preraspodjela odgovornosti unutar ustanove te su reducirani troškovi i vrijeme potrebno za uobičajene rutinske poslove.

3. AKM – 1999.²⁷

5. Boris Zakošek; Bisera Čaušević; Dora Bošković. Sadržaj podataka za odabir i oblik odrednica (pristupnica) prema elementima Dublin Core-a. Str. 207-215.

Posebna pravila normativne kontrole imena, odnosno naziva, utvrđuju se za tri vrste stvaratelja: pravne osobe, fizičke osobe i obitelji. Prema ISAAR(CPF)-u pravna je osoba ustanova, organizacija, udruga ili skupina koja ima vlastiti naziv, koja djeluje i može djelovati kao jedna cjelina. Zajednička Radna grupa arhiva, knjižnica i muzeja prihvatila je Dublinski prijedlog temeljnih metapodataka kao realnu osnovu za povezivanje distribuiranih normiranih arhivskih, knjižničnih i muzejskih

²⁶ Usp. 2. i 3. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova / uredile Mirna Willer i Tinka Katić. – Zagreb: Hrvatsko muzejsko društvo, 2000.

²⁷ Usp. 2. i 3. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova / uredile Mirna Willer i Tinka Katić. – Zagreb: Hrvatsko muzejsko društvo, 2000.

deskriptivnih datoteka. Uz podršku međunarodnih i domaćih strukovnih i jezičnih standarda arhivisti, knjižničari i muzealci izradit će prijedlog normiranja sadržaja podataka za sve obvezne elemente opisa u sve tri struke, a napose za elemente propisane Dublin Core-om.

4. AKM – 2000.²⁸

6. Jasenka Zajec. Međunarodne i hrvatske norme od interesa za arhive, knjižnice i muzeje. Str. 31-39.

Opis svjetskog sustava normizacije prikazuje razvoj normizacijskih aktivnosti u Republici Hrvatskoj. Opis zadaća i aktivnosti hrvatske ustanove za normiranje DZNM (Državni zavod za normizaciju i mjeriteljstvo) i njezinih stručnih tijela za pojedina područja u okviru svjetske prakse izradbe, izdavanja, prihvaćanja i primjene normi. DZNM obavlja upravne i druge stručne poslove koji se odnose na normizaciju, ovlašćivanje, potvrđivanje, mjeriteljstvo i nadzor predmeta od plemenitih kovina.

7. Mirjana Vujić. Predmetno označivanje – pravilnici, smjernice i standardi. Str. 115-120.

GARE (Smjernice za autorizirane podatke i uputnice) i GSARE (Smjernice za izradu preglednih kataložnih jedinica i uputnica) propisuju istu vrstu jedinica, to jest jedinstvenu odrednicu, uputnice i objasnidbene kataložne jedinice za autore/stvaratelje i za naslove anonimnih klasičnih djela čiji se jedinstveni oblik i odgovarajuće varijante te srodni oblici izrađuju prema nacionalnim pravilnicima za izradu abecednih kataloga.

8. Boris Zakošek. Virtualni arhiv. Str. 154.

Digitalno gradivo je arhivirano gradivo koje je postavljeno na mrežu i uklopljeno u tekstualni okvir različite namjene kao edukativno, izložbeno ili slično. Stručni autori i administratori internetskih mrežnih mjesta, poput onih koji rade za UNESCO, takve

²⁸ Usp. 4. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova / uredile Mirna Willer i Tinka Katić; [prijevod tekstova na engleski jezik Sandra De Villa]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2001.

sadržaje klasificiraju kao primarne izvore na internetu. Veće približavanje stručnom pojmu digitalni arhiv je na mrežnim mjestima kao HiNet jer ima svoju stranicu nazvanu Arhivi i tamo su pohranjeni sadržaji koji više nisu aktualni ili ih se smatra vrijednim čuvanja. Pojam digitalni arhiv svakako treba vezati uz arhiviranje gradiva izvorno nastalog u digitalnom obliku, s time u svezi koristi se još i složeni termin internetski arhiv, a pitanje pohranjivanja internetskih stranica još je u eksperimentalnoj fazi jer se u pravilu radi o pohranjivanju na vanjskoj memoriji.

9. Hrvoje Stančić. Arhiviranje digitalnih dokumenata. Str. 209-214.

S tradicionalnog stajališta arhiviranje dokumenata zasnivalo se na očuvanju fizičkog objekata, to jest medija kao nositelja informacije. S obzirom na karakter digitalnih dokumenata i potrebu za očuvanjem njihove pravne vjerodostojnosti, njihovo je arhiviranje mnogo složenije i tehnički zahtjevnije od arhiviranja klasične građe. Neprestane tehnološke inovacije uzrokuju česte promjene u tehnikama upravljanja arhiviranim digitalnim zapisima. Stoga novi oblici mrežne komunikacije zahtijevaju konceptualizaciju sustava za njihovo arhiviranje te je potreban sustav arhivskih ustanova koje se proaktivno brinu za ujednačavanje tehnike arhiviranja i njezina razvoja.

5. AKM – 2001.²⁹

10. Sofija Klarin; Damir Pavelić. Uporaba metapodataka u hrvatskome mrežnom prostoru: dva istraživanja. Str. 100-108.

Riječ je o pronalaženju mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture, a potreba zajedničkog rada vidi se u nužnosti otvaranja prema srodnim ustanovama kako bi korisnik mogao dobiti što potpuniji, točniji i kompetentniji odgovor na svoj upit. U tom kontekstu su metapodaci namijenjeni opisu mrežne građe uočeni kao moguća poveznica. Prihvaćanje metapodataka za opis građe u Dublin Core-u trebalo bi rezultirati ne zamjenom postojećih standarda pojedine struke unutar

²⁹Usp. 5. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova / uredile Mirna Willer i Tinka Katić; [prijevod tekstova na engleski jezik Iva Šrot]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2002.

AKM zajednice, već njihovom interoperabilnošću na dvije razine: u pretraživanju i razmjeni zapisa.

11. Alemka Belan Šimić. Pravne i etičke odredbe o slobodnom pristupu informacijama i zaštiti privatnosti i podataka u arhivima, knjižnicama i muzejima. Str. 199-214.

Ukazuje se na nedostatke pravnih popisa koji uređuju pojedinu djelatnost, te da javne ustanove nisu osigurale u potpunosti slobodan pristup korisnicima za sve kategorije informacija, kao ni zaštitu njihove privatnosti. Sadržavaju samo opća načela ne proširujući prava javnosti primjereno novom informacijskom okruženju. Pravni propisi i etički kodeks, izuzev Etičkog kodeksa arhivista i Izjave o slobodnom pristupu informacijama Hrvatskog knjižničarskog društva, sadrže samo opća načela ne proširujući prava javnosti primjereno novom informacijskom okruženju.

12. Krešimir Pintarić. Mjesta javnog pristupa umreženim informacijama. Str. 219-222.

Glavna tema na AKM seminaru je bila AKM promicatelj građanskih prava: između slobodnog pristupa informacijama i zaštite privatnosti i podataka. Kao polazište za pripremu materijala poslužio je članak Paula Sturgesa Sloboda izražavanja i javni pristup mrežama: istraživanje i Smjernice Vijeća Europe objavljen u VBH³⁰, a izvorno u časopisu FID.³¹

13. Koraljka Golub; Jagoda Matovina. Pomagala za pretraživanje weba s naglaskom na projekte povezivanja arhivskih, knjižničnih i muzejskih zapisa. Str. 248-252.

Prednost predmetnih direktorija i pristupnika je u tome što korisnik lakše prepoznaje traženu informaciju prebivajući određene izvore koji su se ručno odabrali, popisali i opisali. Za tražilice je potrebna multimedijalna građa jer se ona ne može automatski

³⁰ Sturges, P. Sloboda izražavanja i javni pristup mrežama: istraživanje i Smjernice Vijeća Europe. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 43, 3(2000), 7-19. Citirano prema: Krešimir Pintarić: Mjesta javnog pristupa umreženim informacijama 5. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova / uredile Mirna Willer i Tinka Katić; [prijevod tekstova na engleski jezik Iva Šrot]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2002. Str. 219-222.

³¹ Sturges, P. Freedom of expression and public access to networks: the Council of Europe study and guidelines. // FID review 1, 1(1999). Citirano prema: Krešimir Pintarić: Mjesta javnog pristupa umreženim informacijama 5. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova / uredile Mirna Willer i Tinka Katić; [prijevod tekstova na engleski jezik Iva Šrot]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2002. Str. 219-222.

indeksirati. Hibridne tražilice su spojene tražilice i često se nazivaju portalima, posebice kada obuhvaćaju više pomagala za pretraživanje.

6. AKM – 2002.³²

14. Sanjica Faletar; Martina Dragija-Ivanović; Tatjana Aparac-Jelušić. *Obrazovni programi u području informacijskih znanosti u odnosu na potrebe zajednice AKM-a. Str. 168-183.*

Načela na kojima se zasnivaju i uvažavaju arhivske, knjižnične i muzejske djelatnosti omogućuju korisničkim potrebama brže, jednostavnije i kvalitetnije načine zadovoljavanja u novome globalnom mrežnom okruženju. Obrazovne cjeline koje su prepoznate kao zanimljive svim trima zajednicama arhivima, knjižnicama i muzejima dovoljno su široko postavljene da dopuštaju uključivanje sadržaja kojima će se tumačiti i unapređivati kako pojedine discipline, tako i područje informacijskih i komunikacijskih znanosti unutar kojega budući stručnjaci mogu djelovati i razvijati se.

7. AKM – 2003.³³

15. Katica Tadić. *Arhivi, čitaonice, knjižnice i muzeji Rijeke i okolice u „Novom listu“ od 1900. do 1999. godine: bibliografija. Str. 1-6.*

Namjena bibliografije je utvrđivanje zastupljenosti baštinsko-informacijskih ustanova kulture, to jest arhiva, knjižnica i muzeja u napisima riječko-sušačkih novina tijekom 20. stoljeća, a uz njih su bibliografijom obuhvaćene i čitaonice diljem Hrvatske koje su predstavljale temelj razvitka narodnog knjižničarstva. Poučeni praksom iz razvijenih zemalja trebalo bi nastojati objediniti napore u našim raznorodnim ustanovama jer informacijska profesija treba tražiti saveznike i među zainteresiranim

³²Usp. 6. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova / uredila Tinka Katić; [prijevod tekstova na engleski jezik Iva Šrot]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2003.

³³ Usp. 7. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova / uredila Tinka Katić; [prijevod tekstova na engleski jezik Iva Šrot]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004.

korisnicima, napose njihovim zajednicama i udrugama. Tako bi se zajedničkim naporom mogli naći i sponzori za buduće akcije.

16. Hrvoje Stančić. Očuvanje elektroničkih informacijskih objekata arhivi, knjižnice, muzeji – zajednička koncepcija. Str. 26-46.

Elektronički informacijski objekti u najširem smislu zauzimaju značajno mjesto u svim segmentima ljudskog djelovanja. Mogu se naći u područjima kulture, edukacije, znanosti, tehnike, medicine i ostalim područjima. Vidi se potreba za primjenom apstraktnog univerzalnog modela pri izgradnji arhiva, to jest modela koji bi pratio neprestani razvoj informacijske tehnologije koja generira nove vrste elektroničkih zapisa. Smatra se da je potrebna izgradnja arhiva kojeg bi sačinjavali decentralizirani distribuirani sustavi za očuvanje elektroničkih zapisa, što zapravo znači mogućnost spajanja niza manjih arhiva u zajedničku mrežu očuvanih elektroničkih informacijskih objekata pri čemu neće biti važno o arhivu koje ustanove je riječ.

8. AKM – 2004.³⁴

17. Ivan Bauer; Jasenka Zajec. Prijevod norme ISO 5127:2001 Information and documentation – Vocabulary na hrvatski jezik. Str. 1-15.

Govori se o važnosti normizacije općenito te se stavlja naglasak na hrvatsku normizaciju na području arhiva, knjižnica i muzeja. Opisuje se rad Tehničkog odbora DZNM/TO 46 Bibliotekarstvo, dokumentacija i informacije. Prikazane su različite faze rada na analizi hrvatskoga prijevoda norme u cilju njena konačnog prihvatanja. Jezična problematika prevođenja stručne terminologije s engleskog na hrvatski analizirana je na leksičko-semantičkoj i sintaktičkoj razini te je ilustrirana primjerima. Posebna pozornost je posvećena polisemiji.

18. Zoran Osrečki. Informacijska sigurnost u AKM-okruženju. Str. 101-111.

Mnogi stručni i prateći poslovi u arhivima, knjižnicama i muzejima postali su gotovo potpuno ovisni o informacijskoj tehnologiji te je zahtjev za ispravnim i pouzdanim funkcioniranjem programa izrastao u jedan od dominantnih zahtjeva s najvišim prioritetom. Informacijska sigurnost postaje na taj način ne samo neophodni preduvjet

³⁴ Usp. 8. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova / uredila Tinka Katić; [prijevod tekstova na engleski jezik Emanuel Ježić Hammer; Iva Šrot]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2005.

za funkcioniranje pojedinih programa već i preduvjet ostvarivanja osnovnih zadaća navedenih ustanova. Cilj je da se jedinice baštine približe i učine što dostupnijim širem krugu korisnika.

19. Lana Križaj. AKM zgrade kao kulturna dobra: konzervatorska dokumentacija. Str. 215-220.

Ustanove arhiva, knjižnica i muzeja bi se načelno trebalo smatrati kulturnim dobrom zbog toga što se u njima trajno čuvaju ili izlažu kulturna dobra i vodi se dokumentacija o njima.³⁵ Ova tvrdnja je sukladna s važećim zakonskim propisima na području baštinskih djelatnosti i nije jednako primjenjiva na arhive, knjižnice i muzeje. Arhivska građa se štiti Zakonom o arhivskom gradivu i arhivima³⁶ i nizom podzakonskih propisa koji iz njega proizlaze, a jednako tako na nju se primjenjuju i Propisi o zaštiti kulturnih dobara, pa bismo iz toga mogli zaključiti da sve ustanove u kojima je pohranjeno arhivsko gradivo zaslužuju status kulturnog dobra.

9. AKM – 2005.³⁷

20. Gordon Dunsire. Zajedničko informacijsko okruženje: pojava novog koncepta. Str. 1-8.

Koncept zajedničkog informacijskog okruženja pojavio se u Velikoj Britaniji zahvaljujući aktivnostima Komisije za združene informacijske sustave (JISC) na području potpore istraživanja i višeg obrazovanja. Dobro zajedničko informacijsko okruženje podržava turizam, demokratsko sudjelovanje, fleksibilnost, radne snage, te mnoge društvene i ekonomske funkcije kao i samu kulturu, obrazovanje i istraživanje.

³⁵ Usp. Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara. // Narodne novine 69(1999). Čl.2. URL: <http://www.zakon.hr/z/340/Zakon-o-za%C5%A1titi-i-o%C4%8Duvanju-kulturnih-dobara> (2012-02-16)

³⁶ Zakon o arhivskom gradivu i arhivima. // Narodne novine 105(1997). URL: <http://www.had-info.hr/pravni-propisi/zakoni/90-zakon-o-arhivskom-gradivu-i-arhivima> (2012-02-16)

³⁷ Usp. 9. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova / uredile Mirna Willer i Ivana Zenić; [prijevod tekstova na engleski jezik Iva Šrot]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2006.

21. Tone Eli Moseid. Kada se troje stope u jedno: nova međusektorska agencija u Norveškoj za arhive, knjižnice i muzeje: planovi i perspektive. Str. 9-16.

Arhivi, knjižnice i muzeji imaju važnu ulogu u demokraciji i promicanju integracije unutar društava jer odabiru, čuvaju i omogućuju korištenje različitih izvora znanja i informacija. Zajednički interesi ovih triju sektora ojačani su korištenjem informacijsko-komunikacijske tehnologije. Ona omogućuje pojednostavljeni pristup različitim vrstama izvora, čak i izvan tradicionalnih granica triju navedenih sektora.

22. Radovan Vrana. Korisnička sučelja prema digitalnim sadržajima. Str. 17-27.

Korisnička sučelja predstavljaju javni dio nekoga informacijskog sustava kojim se svaki korisnik mora poslužiti da bi pristupio digitalnim sadržajima, stoga je nužno razumjeti načela njihova oblikovanja, kao što je estetika sučelja, nedvosmislenog vizualnog, konceptualnog i lingvističkog sučelja, kompatibilnost s korisnikom i zadatkom koji korisnik želi dovršiti u interakciji s informacijskim izvorom putem sučelja i mogućnost povratka na prethodni korak u interakciji. Krajnji cilj oblikovanja kvalitetnog sučelja je njegova neprimjetnost, to jest usmjeravanje pažnje korisnika na pristup digitalnim sadržajima, a ne na svojstva sučelja.

10. AKM – 2006.³⁸

23. Predrag Pale. Sutra ujutro. Str. 10-13.

Broj korisnika i proizvođača informacija drastično se povećao pa se tako teži trenutku u kojem je broj proizvođača sadržaja jednak proizvedenom materijalu koji daleko premašuje količinu tekstualne građe. Primarni korisnici arhiva, knjižnica i muzeja postaju učitelji i učenici, a učenje je cjeloživotno. U budućnosti će se možda arhivi, knjižnice i muzeji stopiti, a problem informacija iz tehnološke sigurno prelazi u kognitivnu domenu.

³⁸ Usp. 10. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova / uredile Ivana Marinković Zenić i Mirna Willer; [prijevod tekstova na engleski jezik Ana-Marija Rebac]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2007.

24. Gordon Dunsire. Buduća informacijska okruženja: pustinje, džungle ili parkovi? Str. 14-19.

Osnovne funkcije zajedničkog informacijskog okruženja i podrške koje tom okruženju pružaju su metapodaci. Opisuje se nekoliko različitih kategorija informacijskih krajolika s obzirom na dostupnost i kvalitetu metapodataka na razini pojedine jedinice građe i na razini zbirke. Autor predlaže elemente stručne prakse koji mogu unaprijediti funkcionalnost krajolika te navodi primjere učinkovitosti zajedničkoga informacijskog okruženja.

25. Sonja Avalon; Vesna Golubović; Alisa Martek. Digitalni iskorak u Europsku uniju: interakcija lokalnog i globalnog sustava kulturne baštine. Str. 93-98.

Europska unija donosi odluke od zajedničkog interesa za sve zemlje članice, a povezuje različite kulturne tradicije i lokalne sustave u sustav jedinstvenih vrijednosti. Digitalizacija lokalnih baštinskih zbirki arhiva, knjižnica i muzeja jedna je od najvažnijih i najvrednijih promjena koje su donijeli elektronički sustavi informiranja, na što je pravodobno posvećena pažnja na seminarima AKM-a. Digitalizacijom analogne građe nastaju nove zbirke elektroničke građe, a novi način upravljanja izvorima kulturne baštine zahtijeva redefiniciju tradicionalnog koncepta i otvara nove rasprave.

11. AKM – 2007.³⁹

26. Tinka Katić. Zaštita i očuvanje pisane baštine u AKM ustanovama. Str. 1-10.

Očuvanje i prijenos zajedničke pisane memorije čovječanstva mora se temeljiti na iznalaženju djelotvornoga sustava nadzora i skrbi za baštinu. To među ostalim nalažu i važeći hrvatski zakoni, Zakon o knjižnicama i Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara, te brojni propisi proizašli iz tih zakona, a posebno Pravilnik o zaštiti knjižnične građe, Pravilnik o matičnoj djelatnosti knjižnica u Republici Hrvatskoj i Pravilnik o Registru kulturnih dobara Republike Hrvatske. Osim rješavanja

³⁹ Usp. 11. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova / uredila Mirna Willer; [prijevod tekstova na engleski jezik Ana-Marija Rebac]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2008.

organizacijskih i financijskih pitanja vezanih uz djelovanje matičnih knjižnica, potrebno je pratiti i preradbe odgovarajućih zakona i podzakonskih propisa kako bi se preciznije izrazile zadaće matičnih knjižnica vezane uz zaštitu i očuvanje knjižničnih kulturnih dobara.

27. Iva Pleše. Igranje identitetima: od entuzijazma do kritike. Str. 11-26.

Rad se bavi jednom od tema računalno posredovane komunikacije koja je među prvim zainteresirala istraživače društveno-humanističkih usmjerenja te svojevremeno dobila središnje mjesto u literaturi o društvenim i kulturnim vidovima novih elektroničkih komunikacijskih tehnologija. Riječ je o takozvanom igranju identitetima koje je pak povezano s anonimnošću kao važnom osobinom računalno posredovane komunikacije.

28. Sonja Špiranec; Mihaela Banek Zorica. Web 2.0 i semantički web: ista ili različita odredišta? Neka razmišljanja iz područja informacijskih znanosti. Str. 27-42.

Unatoč iznimnom napretku tehnologije prate se i postupci otkrivanja i pronalaženja informacija, usmjerava pažnja na nove koncepte poput Weba 2.0 ili semantičkog weba čija bi primjena mogla doprinijeti ili već doprinosi strukturiranju informacijskih krajolika. U AKM zajednicama gdje primjena Weba 2.0 potiče preobrazbu ustanova od mjesta pasivne potrošnje i proizvodnje znanja, s druge strane su neka tradicionalna načela i polazišta te zajednice koja su nastala sa svrhom organizacije znanja, poput kontroliranih rječnika, prepoznatljiva su u smislu utjecaja na daljnji razvoj Weba 2.0 i semantičkog weba.

29. Nikola Nikolić. Hrvatski zavod za norme i norme za arhive, knjižnice i muzeje. Str.142-149.

HZN (Hrvatski zavod za norme) je nacionalno tijelo Republike Hrvatske. Objašnjeni su osnovni pojmovi i definicije vezane uz normizaciju, vrste normiranih tijela i ustroj HZN-a. Predstavljani su međunarodni i europski tehnički odbori koji se bave normizacijom u području arhiva, knjižnica i muzeja. Međunarodne i europske norme za arhive, knjižnice i muzeje ubrzano se razvijaju, od normi s tog područja, zatim novijih informatičkih pa sve do složenijih interdisciplinarnih normi.

30. Vaska Sotirov-Đukić. Uloga europskih smjernica u suradnji baštinskih ustanova Bosne i Hercegovine: digitalizacija kulturne baštine i Asocijacija informacijskih stručnjaka – bibliotekara, arhivista i muzeologa – BAM. Str. 161-165.

Digitalna tehnologija nudi nove putove ispunjavanja srži poslanja baštinskih ustanova kao što je obrazovanje, istraživanje i kulturno obogaćivanje pojedinca. Baštinske bi ustanove trebale razmisliti o stvaranju novih poslovnih modela kako bi mogle osigurati samoodrživost bez suprotstavljanja svome osnovnom poslanju i ciljevima te prilagođavanju tehničkim standardima koji vode prema skladnom djelovanju između različitih zbirki. Neophodno je razvijati i podizati svijest o digitalizaciji kulturne i znanstvene baštine organizacijom tematskih konferencija i radionica s ciljem okupljanja arhiva, knjižnica i muzeja, razvoja i upravljanja zbirkama kako bi privukle publiku i time u javnosti povećale razinu svijesti o svojim zadacima i aktivnostima. Stoga je potrebno detaljno mišljenje multimedija i interaktivnog pristupa korisnika kao i kulturni turizam. Sve što trebamo učiniti jest slijediti praksu i dobre primjere drugih područja i zemalja unutar Europe.

12. AKM – 2008.⁴⁰

31. Damir Hasenay; Maja Krtalić. Dostupnost i očuvanje informacija – Što znači pouzdano i dugoročno? Str. 1-9.

Postoje razni vidovi u očuvanju informacija i općenito u zaštiti pisane baštine. Analiziraju se koncepti i pristupi ovoj problematici kroz sustavan pregled bitnih elemenata za pouzdano i dugoročno očuvanje informacija te se nastoji sagledati uloga digitalizacije u danom kontekstu. Organizacijske pretpostavke pouzdanog i dugoročnog očuvanja informacija neophodne su za djelotvorno upravljanje zaštitom, bez obzira o kakvoj vrsti informacija se radilo, dok se materijalne pretpostavke u tome bitno razlikuju.

⁴⁰ Usp. 12. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova / uredila Sanjica Faletar Tanacković; [prijevod tekstova na engleski jezik Jelena Domitrek; Sanja Kovačević; Vanja Kulaš]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2009.

32. Hrvoje Stančić. Značaj planiranja postupaka dugoročnog očuvanja elektroničkoga gradiva: značajne norme i metodologije. Str. 10-21.

Dokumentacija, arhivsko gradivo, knjige i publikacije, to jest kulturna baština danas ubrzano nastaju u elektroničkom obliku. Neke od spomenutih vrsta gradiva potrebno je očuvati u izvornom, elektroničkom obliku. Već samo očuvanje gradiva ili općenito elektroničkih informacijskih objekata vrlo je zahtjevno u okolini neprestanih promjena i napretka informacijsko-komunikacijske tehnologije.

33. Hrvoje Stančić; Arian Rajh. Spajanje digitaliziranog i digitalnog gradiva u jedinstveni arhivski informacijski sustav. Str. 53-70.

Ovakav sustav može unaprijediti učinkovitost organizacije u poslovanju, utjecati na poboljšavanje servisa prema klijentima i na izvršavanje obveza prema arhivskom zakonodavstvu. Iako arhivisti ne mogu ponuditi tehnička rješenja oni mogu biti vrlo korisni članovi projektnih timova zbog svojih kompetencija i poznavanja načela organizacije zapisa i njihova ulaganja u fondove te planiranja postupka očuvanja gradiva. Prije planiranja digitalizacije i uvođenja okoline za rezultate i uvođenja digitalnog arhiva bitno je promisliti teorijske preduvjete postavljanja sustava, odabrati značajne norme kojima će se voditi pri izradi digitalnih arhiva i analizirati postojeće projekte.

13. AKM – 2009.⁴¹

34. Tatjana Aparac-Jelušić; Sanjica Faletar Tanacković; Franjo Pehar. Struktura uzvojnice AKM-a: bibliometrijska analiza priloga objavljenih u razdoblju od 1997. do 2007. Str. 13-29.

Posvećena je pažnja izazovima koji su donijeli razvoj i primjena informacijskih i komunikacijskih tehnologija, a u odnosu na mogućnost suradnje arhiva, knjižnica i muzeja. Ukazuje se na prethodna istraživanja i sažeto zaključuje o dosadašnjim temama i postignućima unutar zajednice. Analiza suradnje i supojavnosti autora pokazala je razmjerno zadovoljavajući stupanj suradnje, no nisu pronađeni elementi

⁴¹ Usp. 13. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova / uredile Mirna Willer i Sanjica Faletar Tanacković; [prijevod tekstova na engleski jezik Jelena Domitrek]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2010.

koji bi upućivali na snažniju suradnju i međusobno približavanje autora iz triju ustanova.

35. Sanjica Faletar Tanacković; Boris Badurina. Suradnja baštinskih ustanova u Hrvatskoj: stanje i očekivanja. Str. 30-61.

Rad predstavlja rezultate istraživanja djelatne suradnje u hrvatskomu baštinskom području. U istraživanju se kvalitativnom i kvantitativnom metodom analizira i kritički vrednuje međusobna suradnja arhiva, knjižnica i muzeja kao i suradnja s ostalim obrazovnim ustanovama te drugim značajnim javnim i privatnim ustanovama i organizacijama u društvu. Utvrđuju se prepreke i prednosti njihova suradničkog djelovanja i izvori neophodni za uspješne i djelotvorne suradničke odnose. Dobiveni rezultati mogu pridonijeti boljem razumijevanju, planiranju, implementaciji i vrednovanju konkretnih suradničkih aktivnosti, ali i poslužiti baštinskim ustanovama kao polazište za strateško planiranje suradničkih projekata.

36. Boris Bosančić. XML imenski prostor i povezivanje metapodatkovnih standarda baštinskih ustanova. Str. 201-219.

Prikazan je mehanizam povezivanje metapodataka standarda baštinskih ustanova koji se temelji na XML imenskim prostorima. Potreba za implementacijom XML imenskih prostora obrazložena je vezano uz uočene probleme koji se javljaju u metapodatkovno nestandardiziranoj okolini. Ovaj rad predstavlja okvir za stvaranje jednog ili više aplikacijskih profila koji bi se zasnivali na shemama metapodataka za opis jedinica digitalne građe koje koriste u zajednicama AKM-a u doglednoj budućnosti. Opisanim mehanizmom osigurava se visok stupanj interoperabilnosti u zadovoljavanju potreba svih triju zajednica za učinkovitim opisom jedinica digitalne građe koje se pohranjuju u digitalnim repozitorijima i digitalnim knjižnicama.

37. Tomica Vrbanc. Standardi za opis osoba: usporedba i mogućnosti suradnje zajednica metapodataka. Str. 135-157.

Standardi su izraz potreba različitih domena unutar kojih su razvijeni. Usporedba će se temeljiti na nekim sličnostima među standardima koji se mogu uočiti. Također, kao druga strana usporedbe, moguće je uočiti i neke različitosti među standardima u kojima se ogleda njihova komplementarnost. U radu su prikazana tri standarda iz područja dokumentacije i informacija koji se bave opisom osoba s različitih gledišta i u različite svrhe: UNIMARC, TEI i FOAF. Prva sličnost je u tome što standardi teže ostvarenju načela okupljanja, dok je druga točka sličnosti nastojanje oko jedinstvene

identifikacije osobe. Navedene sličnosti predstavljaju neke od bitnih zajedničkih interesa šire domene dokumentacije i informacija, a jedna od namjena ovog rada je pokazati razloge i potrebe suradnje u zajedničkoj globalnoj informacijskoj infrastrukturi na tragu novog načina izgradnje infrastrukture koja se naziva semantički web.

38. Tanja Didak-Preklapaj; Tamara Horvat; Tomislav Murati. Normativna baza imena tijela javne vlasti: dio normativne infrastrukture utemeljene na Pojmovniku Eurovoc. Str. 158-172.

Rad prikazuje normativnu infrastrukturu Hidre s posebnim osvrtom na Normativnu bazu imena tijela javne vlasti. Predstavlja hijerarhijsku strukturu i strukturu podataka u preglednom zapisu kao rezultat usklađene primjene različitih normi i preporuka. Ukratko se osvrće i na izradu usvojenih pristupnica za tijela javne vlasti te na norme i preporuke koje su primijenjene kao i na odstupanja koja su se u radu u nadzoru korporativnih pristupnica pokazala nužnim.

39. Tanja Didak-Preklapaj; Tamara Horvat. CADIAL: nove mogućnosti pretraživanja pravnih propisa Republike Hrvatske. Str. 220-232.

Potrebe korisnika za što jednostavnijim i kvalitetnijim sustavom pretraživanja pravnih propisa rezultirale su izgradnjom tražilica koja nudi mogućnost neposrednog pretraživanja cjelovitih tekstova pravnih propisa Republike Hrvatske. Tražilica je nastala kao rezultat projekta CADIAL – Computer Aided Document Indexing for Accessing Legislation (HIDRA). Rad opisuje razvoj inteligentne tražilice te načine neposrednog pretraživanja cjelovitih tekstova pravnih propisa. Planira se proširenje uporabe tražilice na ostale zbirke kao što je međunarodna zbirka ugovora, ali i ostala službena izdanja prikupljena i obrađena u HIDRA-i.

40. Gordon Dunsire. Tko je to rekao? Str. 233-243.

Sve veća količina metapodataka koje stvaraju korisnici ili proizvode strojevi postala je dostupna uslugama pretraživanja informacija uz metapodatke koje stvaraju informacijski stručnjaci u arhivima, knjižnicama i muzejima. Nadzor kvalitete koleba od nepostojeće do zrelih primjena standarda i stručnih praksi. Ovaj rad govori o pitanjima vjerodostojnosti, povjerenju i autoritetu te o mogućoj ulozi baštinskih ustanova koje se bave informacijama u unapređivanju kvalitete informacijskih usluga. Arhivi, knjižnice i muzeji uživaju iznimno poštovanje kao čuvari kulturnog naslijeđa.

41. Ivanka Stričević. Korisnici informacijskih ustanova: potrebe i kako ih istražiti. Str. 359-364.

Sve informacijske ustanove istražuju svoje korisnike u namjeri da vrednuju rad ustanove i unaprijede konkretne usluge. Koraci u istraživanju su: definiranje problema, cilja i hipoteza istraživanja, odabir metode i definiranja uzorka, postupak u provođenju i odabir odgovarajućeg instrumenta/instrumenata do mogućih postupaka u predstavljanju rezultata.

14. AKM – 2010.⁴²

42. Gordon Dunsire. S visine od 8 milja do nulte točke: granularnost u informacijskom krajoliku. Str. 1-10.

Razine granularnosti s kojima se susreću korisnici suvremenoga informacijskog krajolika razlikuju se od međunarodnih, nacionalnih i organizacijskih zbirki na najvišoj razini, preko zapisa u zajedničkim i lokalnim katalozima, indeksima i pomagalima za pronalaženje pa sve do metapodatkovne tvrdnje koja je ujedno i najosnovnija sastavnica semantičkog weba. Semantički web predstavlja ili obuhvaća zajedničko informacijsko okruženje. Stoga je nulta točka najbliža točka kojoj se korisnik može približiti na površini informacijskog krajolika. Arhivi, knjižnice i muzeji mogu doprijeti i visokom kvalitetom sadržaja koja je rezultat standarda razvijanih kroz mnogo godina stručnog djelovanja.

43. Alenka Šauperl; Zdenka Semlić Rajh. Opis stvaratelja i autora arhivske i knjižnične građe: razdvajanje ili suradnja. Str. 43-56.

Međunarodna arhivistička i knjižničarska zajednica pripremile su važne međunarodne standarde za opis autora i stvaratelja (ISAARCPF, GARR). Ovi međunarodni dokumenti razvijeni su radi suradnje i dijeljenja podataka. Slovenska arhivistička i knjižničarska zajednica prihvatile su ove međunarodne dokumente, no njihova implementacija nije bila koordinirana. Da bi se prevladao taj nedostatak prikazane su sličnosti i različitosti između ta dva dokumenta. Arhivska zajednica razvija standarde

⁴² Usp. 14. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova / uredile Sanjica Faletar Tanacković i Damir Hasenay; [prijevod tekstova na engleski jezik Jelena Domitrek]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011.

i konceptualne modele te ih usklađuje brže od knjižničarske zajednice. Ovakav pristup nije dobar, osim ako se ne bude surađivalo na državnoj razini zbog prijeko potrebnog usklađivanja svih ISBD-a, GARR-a, FRAD-a, FRSAD-a, FRBR-a i UNIMARC-a.

44. Maja Krtalić; Marija Bugarski; Damir Hasenay. *Mogućnosti suradnje arhiva, knjižnica i muzeja u zaštiti baštine*. Str. 211-230.

Zajednička im je filozofija zaštite i njene temeljne postavke – očuvati kako bi se koristilo i očuvati za budućnost. Zajednički su problemi koji dovode do oštećenja i propadanja zbirki: neprimjereni prostori, nedovoljno sredstava, nedostatak osoblja, nedovoljna osviještenost i poučenost. Materijali su različiti i podložni sličnim procesima starenja i propadanja te osjetljivi na niz nepovoljnih uvjeta i uzročnika oštećenja. Također im je zajednički paradoks zaštite- kako nešto trajno očuvati, a istovremeno ga izložiti ili dati na korištenje. Ovim radom je dan pregled zajedničkih ishodišta u zaštiti građe (definicija zaštite u arhivu, knjižnici i muzeju, specifičnosti zaštite baštine u arhivu, knjižnici i muzeju, mogućnosti suradnje u arhivu, knjižnici i muzeju u zaštiti baštine). Izrađena je matrica mogućnosti suradnje u zaštiti baštinskih zbirki kojom je moguće uspostaviti pojedinačne odnose između pojedinih razina provedbe zaštite, baštinskih zadaća ustanova, funkcionalnih elemenata kao što su zbirke, korisnici i usluge te nekoliko skupina konkretnih aktivnosti u zaštiti. Treba prepoznati i potrebu za modelom upravljanja zaštitom unutar AKM zajednice koji bi bio temelj konvergencije kao krajnjeg cilja u suradnji na području zaštite baštine.

45. Dubravka Osrečki Jakelić. *Kompatibilnost standarda za opis građe unutar AKM zajednice*. Str. 349-353.

Odnosi se na radionicu i govori o svim člancima koji su spominjali arhivske norme za opis kao što su ISAD(G) i ISAAR(CPF).

3.3.Članci o knjižničnoj i muzejskoj teoriji i praksi – primjenjivi na rad u arhivima

1. AKM – 1997.⁴³

1. Mira Miletić Drder. Formalna obrada kartografske građe. Str. 118-123.

Cjelokupan fond obrađen je prema ISBD(CM)-u, a predmet mu je određivanje propisa za opis i identifikaciju svih vrsta kartografske građe, svrha ISBD-a je pomoći u međunarodnoj razmjeni bibliografskom informacijom bez obzira na zemljopisne, jezične ili medijske barijere. U standardu je točno propisan redoslijed elemenata kataložnog opisa i utvrđen sustav interpunkcije za opis. Sadrži 8 skupina definiranih opisom kataložne jedinice. ISBD(CM) u potpunosti udovoljava potrebama formalne obrade kartografske građe, no nužnost za potpunijim opisom nagnala je da se potraže neka rješenja i izvan ISBD(CM)-a, kao što su odredbe AACR2.

2. AKM – 1998.⁴⁴

2. Aleksandra Horvat. Pravni aspekti korištenja i umnažanja građe. Str. 32-36.

Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima ne spominje mogućnosti da kulturne ustanove smiju umnažati pojedina djela radi svojih potreba, zaštite građe ili posudbe drugoj ustanovi. Za korisnike naših kulturnih ustanova potrebno je predvidjeti iznimke od zaštite i ugraditi ih u novi zakon o autorskom pravu.

3. Hrvoje Stančić. Digitalizacija građe. Str. 64-70.

Prednosti digitalizacije: lakše se može očuvati od oštećenja rijetka i osjetljiva građa, a istodobno osigurati pristup informacijskom sadržaju koji ona prenosi; jednostavnost pristupa; kada je dokument jednom digitaliziran i stavljen na mrežu više ga osoba

⁴³ Usp. 1. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova / uredile Mirna Willer ... [et al.]; [prijevod tekstova na engleski jezik Tin Gazivoda]. – Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1998.

⁴⁴ Usp. 2. i 3. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova / uredile Mirna Willer i Tinka Katić. – Zagreb: Hrvatsko muzejsko društvo, 2000.

može istodobno čitati; građa u digitalnom obliku zauzima milimetre na disku umjesto metre na policama i ima mogućnost neograničena kopiranja, a da se pritom ne gubi kvaliteta. Proces digitalizacije vrlo je složen pa veliku pozornost treba obratiti odabiru tehnike i tehnologija koje će se pritom koristiti kao i proračunu potrebnog vremena i sredstava. Potrebno je stručno usavršavati vlastite kadrove koji bi opća znanja o procesu digitalizacije trebali stjecati već tijekom svog obvezatnog studija.

3. AKM – 1999.⁴⁵

4. Vesna Miličić Trajbar. *Zaštita građe i dokumenata pisanih na elektroničkim medijima*. Str. 166-173.

Kod pohrane elektroničkih medija najmanji prekid u napajanju električnom energijom može izazvati gubitak podataka i uništiti dugotrajan trud. Pri pohrani podataka postavljeni su ovi uvjeti: pohranjeni podaci moraju što duže ostati nepromijenjeni i neoštećeni, a pritom se za održavanje pohranjenih podataka ne smije trošiti nikakva energija; cijena ukupna sustava za pohranu velikih količina podataka i medija mora biti što niža, a medij mora biti sposoban za višekratnu upotrebu. Zbog sve veće potrebe korisnika za bržim informacijama sve više se uvodi građa na novim medijima. Optički dokumenti i magnetsko-optički disk pokazuju najveći kapacitet pohrane informacija i češće nalaze svoje mjesto u arhivima, knjižnicama i muzejima.

5. Mira Miletić Drder. *Digitalizacija kartografske građe u europskim knjižnicama*. Str. 228-232.

Razvojem tiskarske i izdavačke tehnologije kao i medija za pohranu podataka, tradicionalne zemljopisne karte u papirnatom obliku sve više zamjenjuju formati na optičkom disku i internetu. Razvoj novih tehnologija u kartografskim zbirkama mijenja koncepciju zbirke, njihovu svrhu i način korištenja građe. Pojavom elektroničke kartografske građe stvorile su se nove i veće mogućnosti obrade, korištenja i zaštite kartografske građe. U Hrvatskoj se ne možemo pohvaliti velikim

⁴⁵ Usp. 2. i 3. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova / uredile Mirna Willer i Tinka Katić. – Zagreb: Hrvatsko muzejsko društvo, 2000.

brojem projekata digitalizacije kartografske građe i uključivanja elektroničkih zemljopisnih karata. Većom financijskom potporom, suradnjom i uključenošću većeg broja stručnjaka u projekte digitalizacije pridonijelo bi se boljoj prezentaciji kulturne baštine i posebice zaštite vrijednih originala iz fondova zbirki, knjižnica i muzeja.

4. AKM – 2000. do 6. AKM – 2002.

Nema nijedan članak.

7. AKM – 2003.⁴⁶

6. Laila Miletić-Vejzović. Stare Washingtonske zemljopisne karte Digitalna zbirka. Str. 106-111.

Predstavljen je zajednički projekt Knjižnice Washingtonskoga državnog sveučilišta i Knjižnice sveučilišta Washington na izradi digitalne baze podataka za tristo starih zemljopisnih karata. Glavni cilj bio je omogućiti interni pristup jedinstvenim i često upotrebljavanim starim zemljopisnim kartama koje su pohranjene u Knjižnici Washingtonskoga državnog sveučilišta i Knjižnice sveučilišta Washington. Pristup se namjeravao osigurati istraživačima koji proučavaju toponimiju, povijest obrade zemlje, otkrivanje novih mjesta, naseljavanje, razvoj prometa, promjene okoliša i slično, pa je stoga cilj projekta bio stvaranje digitalnih slika visoke rezolucije za detaljno proučavanje i kvalitetno tiskanje s bilo kojeg mjesta koje ima pristup internetu.

7. Iva Melinščak Zlodi; Martina Melinščak. OAI@AKM. Str. 192-206.

Kad se danas govori o interoperabilnosti obavezno će se spomenuti OAI-PMH (Protokol za pobiranje metapodataka Inicijative za otvorene arhive), no to ne znači da će istisnuti Z39.50 jer svaki od njih ima svoja polja primjene koja se samo djelomično preklapaju. Z39.50 je vrlo sofisticiran standard koji omogućuje distribuirano pretraživanje baze podataka. Važno je isto tako spomenuti da je osnovni cilj

⁴⁶ Usp. 7. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova / uredila Tinka Katić; [prijevod tekstova na engleski jezik Iva Šrot]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004.

Inicijative za otvorene arhive rješavanje pitanja interoperabilnosti digitalnih zbirki, a OAI-PMH predstavlja samo dio rješenja. Isto tako je važno postizanje interoperabilnosti informacijskih sustava koji se rješavaju na tehničkoj, sadržajnoj i organizacijskoj razini.

8. Renata Šolar. Projekti digitalizacije kartografske i grafičke zbirke Narodne in univerzitetne knjižnice u Ljubljani. Str. 229-232.

Knjižnica od 1948. godine sakuplja, čuva, obrađuje i daje na korištenje slovensku zbirku kartografske i grafičke građe. U zbirci se čuvaju primjerci koji su od posebne važnosti za kulturnu baštinu.

8. AKM – 2004.⁴⁷

9. Dubravka Pilipović. Restauriranje gradiva oštećenog plijesnima. Str. 236-243.

Plijesni su višestanični organizmi biljnog podrijetla. Tijelo plijesni se sastoji od spleta nitastih stanica hifa čija debljina se razlikuje ovisno o vrsti plijesni u rasponu od 1-10 μ . Razlikujemo supstratni i zračni micelij. Supstratni micelij se pričvršćuje za podlogu i crpi iz nje hranjive tvari i vodu, a zračni micelij sadrži reproduksijske organe. Osim hrane za razvoj su potrebni i povoljni uvjeti okoliša kao povišena relativna vlažnost zraka i određena temperatura koja bi se trebala kretati od 16 do 20°C, te ustajali zrak i tama. Arhivsko gradivo najčešće napadaju iste vrste plijesni, i to u različitim krajevima svijeta, što se tumači postojanjem istih mikroklimatskih uvjeta u spremištima koje je neovisno o vanjskom okolišu.

9. AKM – 2005. do 14. AKM – 2010.

Nema nijedan članak.

⁴⁷ Usp. 8. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova / uredila Tinka Katić; [prijevod tekstova na engleski jezik Emanuel Ježić Hammer; Iva Šrot]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2005.

4. Utvrđeni slijed arhivističkih tema u istraženom razdoblju

Članci o arhivskoj teoriji i praksi na AKM seminaru u razdoblju od 1997. godine do 2010. godine predstavljaju manjinu što je ujedno i vidljivo iz slike 1. (Grafikon prikaza AKM članaka od 1997. do 2010. godine) koju donosimo u sljedećem poglavlju. No, iako oni predstavljaju manjinu ne znači da su manje relevantni od članaka o ostalim srodnim ustanovama (knjižnicama i muzejima). Takva zastupljenost proizlazi iz činjenice što arhivi, iako su jedna vrlo važna i cijenjena informacijska ustanova, nisu toliko prihvaćeni u društvu današnjice, a potrebno je spomenuti i da je u prošlosti dolazilo do neshvaćanja opsega arhivskoga posla među ostalim informacijskim ustanovama i njihovim korisnicima.⁴⁸ Svi gore navedeni članci prikazuju jednu vrstu kontinuiranog ritma promjena, takav ritam je rezultirao slijedom manjeg otpora jer, iako arhivi imaju svoje standarde, smjernice, norme, propise i slično, moraju se također koristiti standardima, normama i propisima knjižnica ili muzeja te praksom iz drugih zemalja. Stoga, analiza vlastite prakse, usvajanje iskustava iz međunarodnog okruženja i suradnja s ostalim informacijskim ustanovama u zemlji pomaže arhivima u procesu upravljanja promjenama u vlastitom radu.

Stagniranje ne mora značiti nezadovoljstvo i/ili odustajanje, nego može značiti prilagođavanje kao i pomno planiranje ciljeva, zaštite, strategije, standarda ili projekata. Promjene koje su nastale tijekom ovih godina su u tehnologiji i standardima kao što je uvođenje formata UNIMARC, napredovanje registra arhivskih fondova i zbirki RH Hrvatskog državnog arhiva u Zagrebu iz kojega se oblikovao ARHiNET⁴⁹ i ujedinio evidencije arhivskog gradiva u Republici Hrvatskoj. On predstavlja mrežni informacijski sustav za obradu, popis i upravljanje arhivskim gradivom. Projekt je 2007. godine odobrilo Ministarstva kulture, a predstavljen je javnosti 2008. godine, kada je i puštena radna verzija.⁵⁰ Nadalje, pojavila se i potreba za

⁴⁸ Usp. Horvat, Aleksandra: Zajedničko i posebnom u stručnoj naobrazbi bibliotekara, arhivista i muzeologa. // 1. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova / uredile Mirna Willer ... [et al.]; [prijevod tekstova na engleski jezik Tin Gazivoda]. – Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1998. Str.29-36

⁴⁹ ARHiNET. URL: <http://arhinet.arhiv.hr/> (2012-03-08)

⁵⁰ Usp. Lemić, Vlatka; Čabradić, Hrvoje: ARHiNET: Nacionalni mrežni sustav za upravljanje arhivskim gradivom. // 11. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture:

digitalizacijom gradiva kako bi arhivsko gradivo bilo dostupno svima bez obzira na potrebe. Iako je digitalizacija odlična za sve informacijske ustanove pa tako i arhive, ona ujedno može predstavljati ogroman napredak u tehnologiji, ali i veliko opterećenje jer zahtijeva veću količinu uloženog vremena zaposlenika kao i financijsku potporu. Takav zahvat se ne može odjednom primijeniti na svu količinu arhivskoga gradiva jer, kao što je navedeno, to je vrlo spor i dugotrajan proces koji zahtijeva autentifikaciju i koji mora zadovoljiti zahtjevima za čuvanje elektroničkog zapisa u računalno informacijskom sustavu.⁵¹ Promjene koje su vidljive tijekom ovih godina su one u standardima, približavanju teorije i prakse te dostupnost arhivskoga gradiva drugim informacijskim ustanovama i njihovim korisnicima. Arhivi se u razdoblju od ovih 14 godina samo pojavljuju na 9 AKM seminara, što znači da 1999., 2001., 2003., 2005. i 2008. godine u njima nema zabilježenih nikakvih članaka na temu arhiva. To ujedno i objašnjava opisano stanje manjka arhivističkih tema u okviru AKM seminara.

Članci o suradnji arhiva, knjižnica i muzeja potaknuli su i nastanak sustavnog analitičkog članka pod naslovom Struktura uzvojnice AKM-a⁵² u kojemu je opisano zadovoljavajuće stanje suradnje između arhiva, knjižnica i muzeja; no također je rečeno da nema nikakve indikacije jače suradnje koja bi mogla rezultirati neakvim većim promjenama. Najčešće spominjana tema u zajedničkim člancima o suradnji arhiva, knjižnica i muzeja su standardi te se proteže kroz svih četrnaest godina AKM seminara. No, ipak, u ovim člancima se spominju i teme o obrazovnim programima i korisnicima koji su jedan od važnijih elemenata poslovanja svake informacijske ustanove. Također se dosta raspravljalo o zaštiti u kontekstu digitalizacije, informacijske sigurnosti i arhiviranja digitalnih dokumenata. Ovdje možemo vidjeti upravljanje promjenama koje su nastale tijekom ovih godina, pratiti njihovo kretanje i promicanje sve veće suradnje, kao i korištenje međunarodnih i hrvatskih standarda i normi te pokušaje izrade zajedničkog jezika

zbornik radova / uredila Mirna Willer; [prijevod tekstova na engleski jezik Ana-Marija Rebac]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2008. Str. 97-112.

⁵¹ Usp. Lemić, Vlatka: Preuzimanje digitalnog gradiva u arhive. // 8. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova / uredila Tinka Katić; [prijevod tekstova na engleski jezik Emanuel Ježić Hammer; Iva Šrot]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2005. Str. 68-81.

⁵² Usp. Aparac-Jelušić, Tatjana; Faletar Tanacković, Sanjica; Pehar, Franjo: Struktura uzvojnice AKM-a: bibliometrijska analiza priloga objavljenih u razdoblju od 1997. do 2007. // 13. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova / uredile Mirna Willer i Sanjica Faletar Tanacković; [prijevod tekstova na engleski jezik Jelena Domitrek]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2009. Str. 13-29.

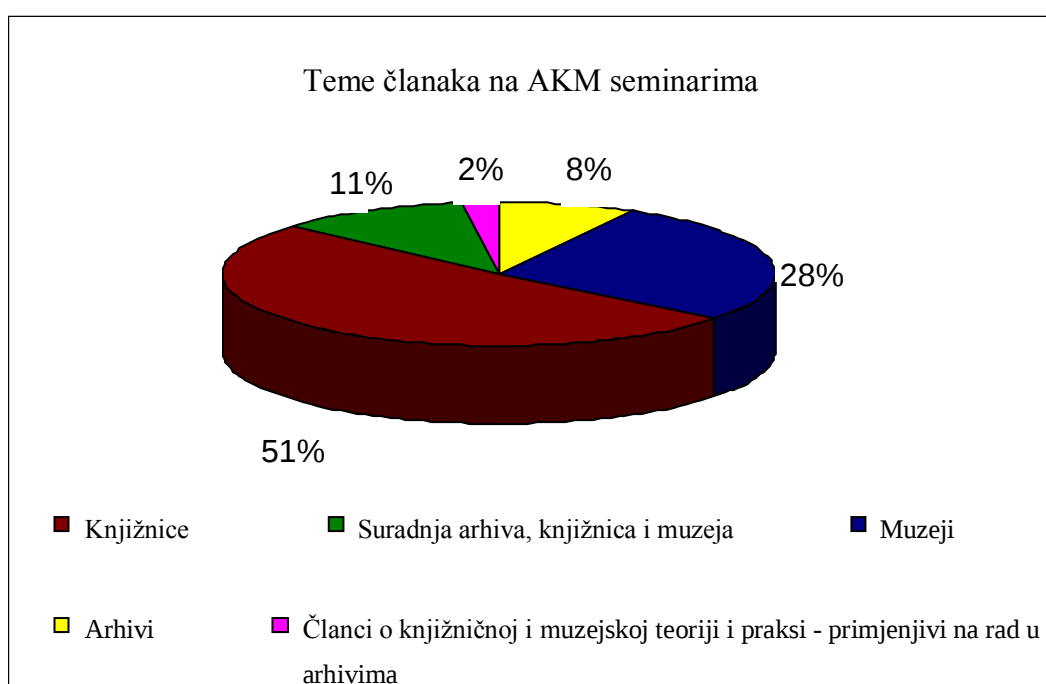
arhiva, knjižnica i muzeja u kontekstu standarda i normi.⁵³ Jedna od značajnijih promjena na AKM seminarima od 1997. do 2010. godine je izgradnja boljih metapodataka, to jest pojednostavljivanje metapodataka i njihove kvalitete radi bolje suradnje arhiva, knjižnica i muzeja.

U člancima o knjižničnoj i muzejskoj teoriji i praksi – primjenjivima na rad u arhivima, primjećuje se neznatan pomak tijekom ovih četrnaest godina. Možemo reći da suradnja arhiva, knjižnica i muzeja u praksi pokazuje stvarno stanje suradnje tih triju informacijskih ustanova. Kako bi napredak u promjenama u arhivima bio zamijećen, potrebno je razlučiti neke od prvobitnih problema koji nastaju zbog kontinuiranog vraćanja na probleme kao što je zaštita, očuvanje i standardi kako bi primjenjivost rada knjižnice i muzeja na arhiv bila moguća. Primjer toga je obrada kartografske građe tijekom 1997. i 2003. godine pri čemu su se koristili standardi za obradu građe u knjižnicama. Nadalje, istraživanje je pokazalo vrlo mali broj članaka knjižnične i muzejske teorije i prakse primjenjivih na rad u arhivima jer od 2004. do 2010. godine se nije mogao izdvojiti niti jedan članak. To ne znači da se tijekom godina izgubila tematika knjižnične i muzejske teorije i prakse primjenjive na rad u arhivima, nego je jednostavno prerasla u povećanu suradnju arhiva, knjižnice i muzeja.

⁵³ Usp. Nikolić, Nikola: Hrvatski zavod za norme i norme za arhive, knjižnice i muzeje. // 11. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova / uredila Mira Willer; [prijevod tekstova na engleski jezik Ana-Marija Rebac]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2008. Str. 145.

5. Statistička obrada istraženih podataka

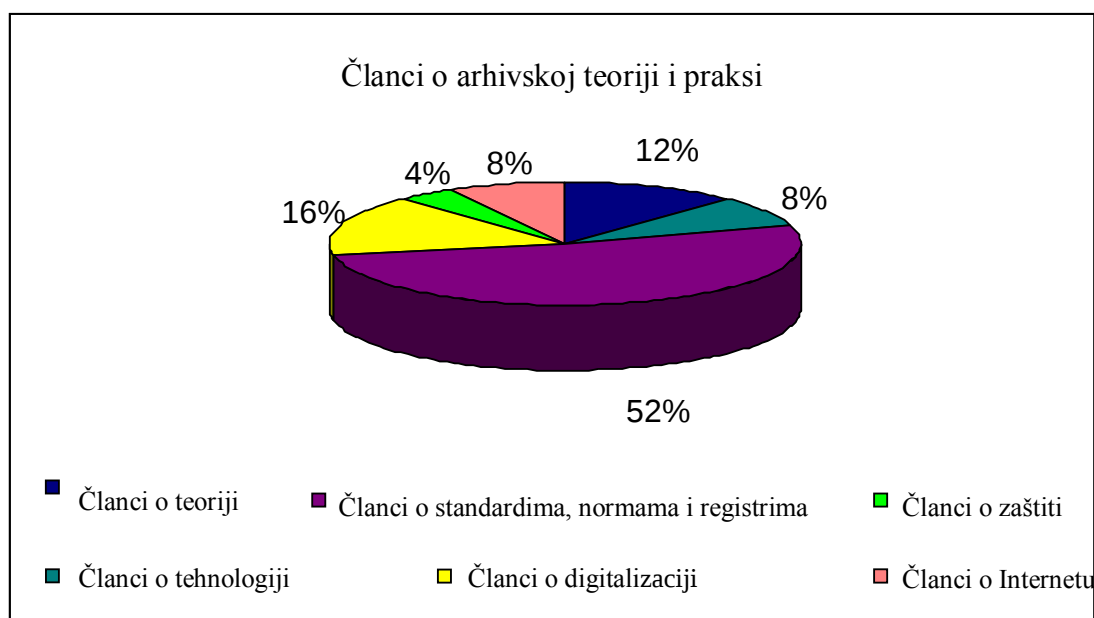
Istraživanje slijeda i promjene interesa arhiva bilo je potrebno kako bi se prepoznalo upravljanje promjenama u arhivima. Također smo pokušali približiti prikaz upravljanja promjenama u arhivima pomoću grafikona o uvidu stanja i udjela arhivističkih tema u razdoblju od 1997. do 2010. godine. Radi se o člancima o arhivskoj teoriji i praksi, o AKM suradnji te o knjižničnoj i muzejskoj teoriji i praksi koji su primjenjivi na rad u arhivima.

Slika 1. Grafikon s prikazom članaka o arhivima, članaka o knjižnicama, članaka o muzejima, članaka o suradnji arhiva, knjižnica i muzeja i članaka o knjižničnoj i muzejskoj teoriji primjenjivih na rad u arhivima od 1997. do 2010. godine

Grafikon prikazuje postotak članaka na AKM seminarima u razdoblju od 1997. godine do 2010. godine. Kako bismo dobili gore navedene rezultate, uzeli smo u obzir sve članke iz AKM seminara u navedenom razdoblju od četrnaest godina. Postotke smo dobili tako da smo članke iz AKM seminara podijelili na pet skupina: članke o arhivima; članke o knjižnicama; članke o muzejima; članke o suradnji arhiva, knjižnica i muzeja; te članke o knjižničnoj i muzejskoj

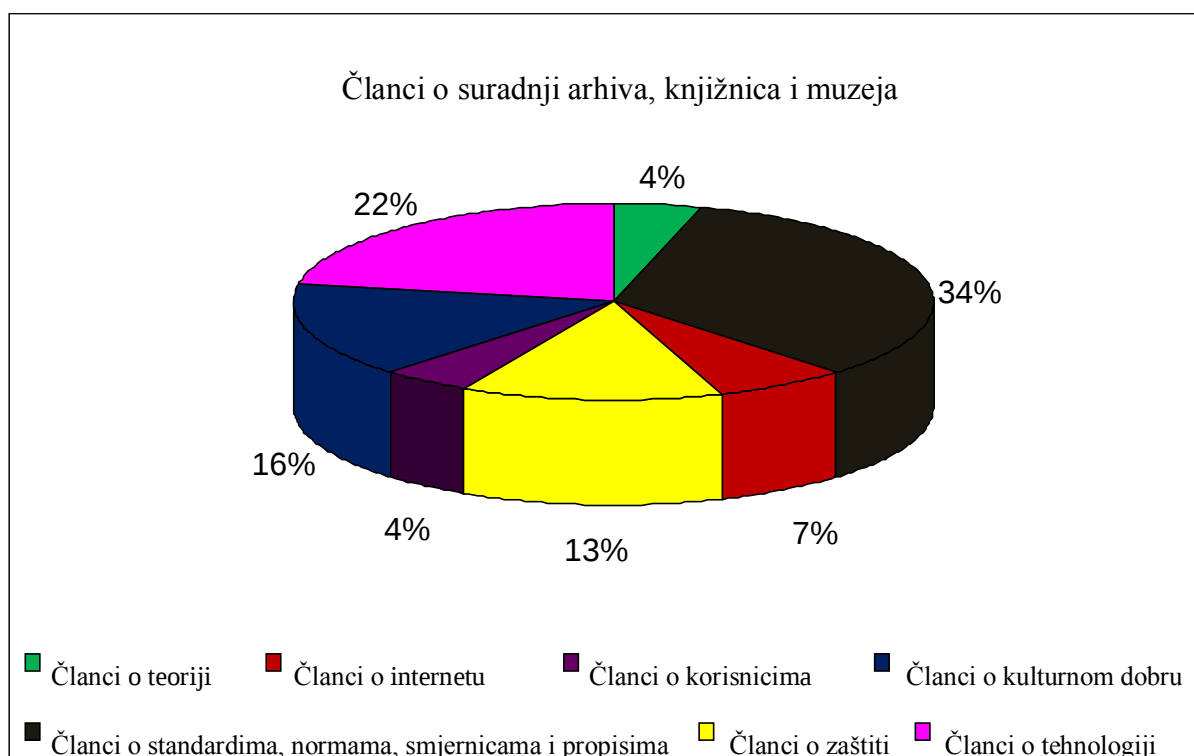
teoriji – primjenjive na rad arhiva. Iz navedenoga možemo vidjeti da je najveći postotak članaka knjižnica na AKM seminarima,(51%), iza slijede članci o muzejima s 28%, o suradnji arhiva, knjižnica i muzeja s 11%, o arhivima samo 8%, te o knjižničnoj i muzejskoj teoriji i praksi – primjenjivoj na rad arhiva s 2%. Iz priloženoga se vidi da su članci o knjižnicama najzastupljeniji na AKM seminarima u ovih četrnaest godina, ali se logički može zaključiti da je to zato što su one ujedno i najrasprostranjenije informacijske ustanove u Republici Hrvatskoj (iza njih slijede muzeji, a zatim arhivi). Iako arhivi stoje na zadnjemu mjestu, to ne znači da su oni manje relevantni nego knjižnice i muzeji. Njihova znatno manja zastupljenost zapravo pokazuje stvarno stanje arhiva i njihovu poteškoću u rješavanju svojih problema sa kojima se susreću tijekom svih ovih godina.

Slika 2. Grafikon s prikazom tema članaka o arhivskoj teoriji i praksi

Grafikon prikazuje postotak tema članaka o arhivskoj teoriji i praksi na AKM seminarima u razdoblju od 1997. do 2010. godine. Iz navedenoga se može vidjeti da su najzastupljeniji članci o standardima, normama i registrima s 52%, zatim o digitalizaciji sa 16%, o teoriji s 12%, o tehnologiji, jednako kao i o internetu, s 8% dok je 4% članaka o zaštiti.

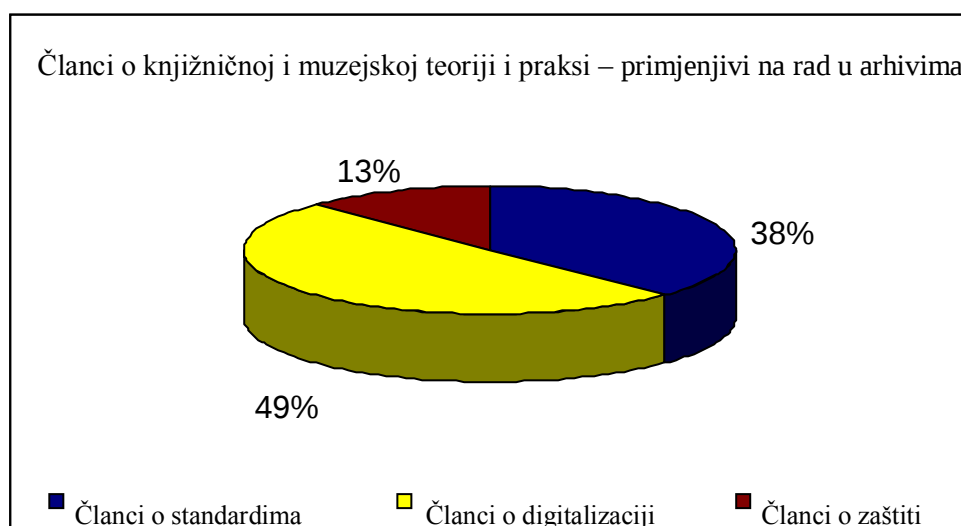
Članci o digitalizaciji pripadaju zapravo u skupinu članaka o zaštiti, ali se ovakvom podjelom, to jest izdvajanjem članaka o digitalizaciji u zasebnu grupu postotaka htjela naglasiti važnosti tih tema tijekom ovih godina u arhivu na području digitalizacije. Te su teme itekako pokazatelj nastojanja arhivske struke da upravlja promjenama tako da će buduće promjene potvrditi korist svrsishodnog ulaganja u napredak obrade i zaštite gradiva kao i korisničke službe arhiva.

Slika 3. Grafikon s prikazom tema članaka o suradnji arhiva, knjižnica i muzeja

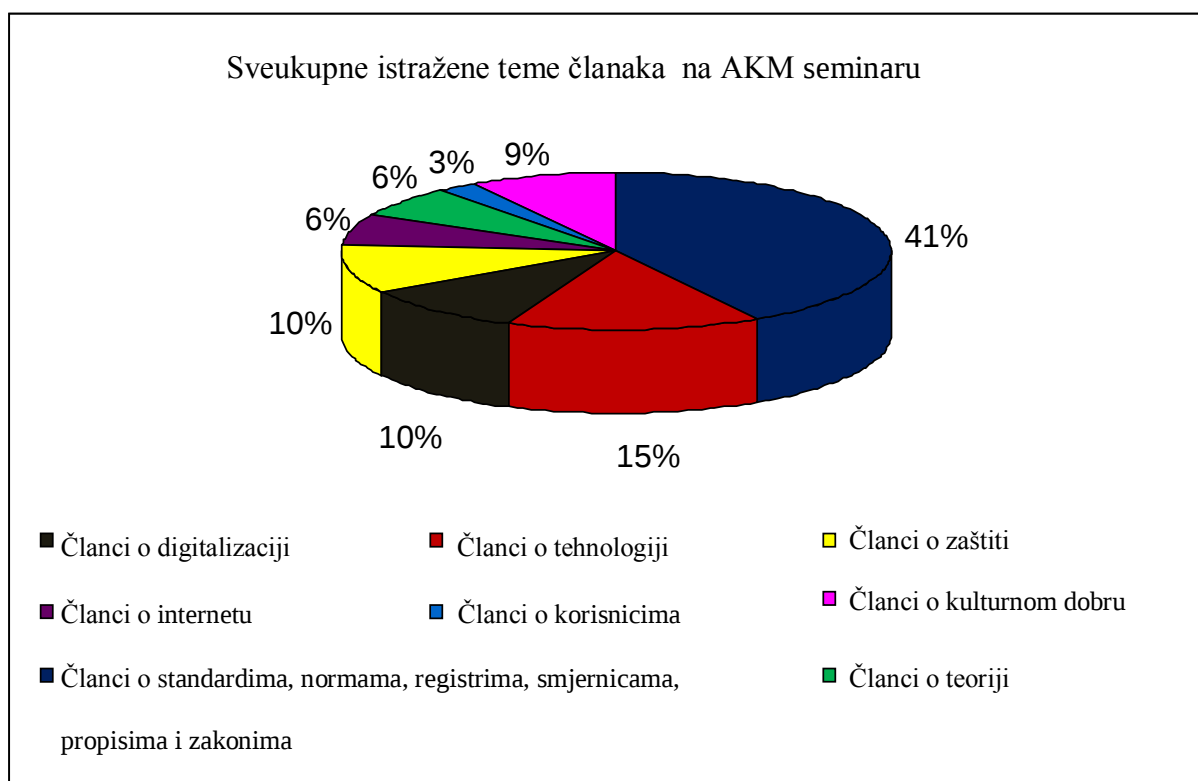
Grafikon prikazuje postotak tema članaka o suradnji arhiva, knjižnica i muzeja na AKM seminarima u razdoblju od 1997. do 2010. godine. Iz navedenoga se može vidjeti da su najzastupljenije teme članaka o standardima, normama, smjernicama i propisima s 34%, zatim o tehnologiji s 22%, o kulturnom dobru sa 16%, o zaštiti s 13%, o internetu sa 7%, o korisnicima s 4% te o teoriji također s 4%. Najveći udio imaju standardi, norme, smjernice i propisi što je i vrlo logično s obzirom na to da se ovdje radi o suradnji arhiva, knjižnica i muzeja. Razvitak

tehnologije omogućio je i bolji napredak u stvaranju suradnje među tim trima informacijskim ustanovama te je pomogao u stvaranju bolje informacijske infrastrukture, što ujedno i upućuje na pomak u upravljanju promjenama u arhivima. U člancima o suradnji arhiva, knjižnica i muzeja proteže se i tematika o kulturnome dobru i kako očuvati ne samo informacijske ustanove kao kulturno dobro nego i same fizičke ustanove u kojima se to kulturno dobro nalazi. Korisnici predstavljaju manjinu bez obzira na suvremeno doba i tehnološke inovacije. Zaštita prati razvoj tehnoloških inovacija, digitalizacije, razne mogućnosti predstavljanja gradiva na internetu, a stvaranje virtualnih arhiva omogućilo je informacijskim ustanovama da ostvare veću međusobnu suradnju i ukažu na neke od značajnijih promjena.

Slika 4. Grafikon s prikazom tema članaka o knjižničnoj i muzejskoj teoriji i praksi – primjenjivih na rad u arhivima

Grafikon prikazuje postotak tema članaka o knjižničnoj i muzejskoj teoriji i praksi – primjenjivih na rad u arhivima. Kod ovoga grafikona može se uočiti podjela na samo tri teme: na članke o standardima s 38%, o digitalizaciji s 49% te članke o zaštiti s 13%. Ova podjela naglašava važnost primjenjivosti standarda knjižnica i muzeja na arhive; a razna iskustva, ideje i znanja knjižnica i muzeja u Hrvatskoj i izvan nje o zaštiti i digitalizaciji također su primjenjiva na rad u arhivima.

Slika 5. Grafikon s prikazom sveukupno istraženih i grupiranih tema AKM seminara

Grafikon prikazuje sveukupnost istraženih tema članaka o arhivskoj praksi i teoriji, članaka o suradnji arhiva, knjižnica i muzeja te članaka o knjižničnoj i muzejskoj teoriji i praksi – primjenjivih na rad u arhivima. Grafikon prikazuje sveukupnost postotaka svih istraženih tema u gore navedenim člancima, a podijeljen je na članke o standardima, normama, registrima, smjernicama, propisima i zakonima s 41%, članke o tehnologiji s 15%, o digitalizaciji s 10%, o zaštiti također s 10%, o kulturnom dobru s 9%, o internetu sa 6%, o teoriji također sa 6% te na članke o korisnicima s 3%. Grafikon daje prikaz sve veće zajedničke suradnje arhiva, knjižnica i muzeja na temu stvaranja i usavršavanja standarda i normi te jasan uvid u raznovrsnu tematiku članaka na AKM seminarima. Raznovrsnost članaka omogućuje promjene u arhivima koje su nastale ili će nastati kao i daljnje razvijanje promjena koje stagniraju.

Cilj je omogućiti napredak informacijskih ustanova, a tomu pridonosi raznovrsna tematika koja je zastupljena u sve tri podjele članaka u radu i na jednostavan način interpretira promjene koje su nastale, one koje stagniraju te one koje će tek nastati u arhivima.

6. Standardi, propisi i smjernice koje utječu na upravljanje promjenama u arhivima

ORGANIZACIJE I PROJEKTI

1. AACR2 – Anglo-American Cataloguing Rules, Second Edition;⁵⁴
2. APEnet – Archives Portal Europe;⁵⁵
3. APEX – Archives Portal Europe network of eXcellence;⁵⁶
4. ARKIBAS – A Database records management program for archives;⁵⁷
5. COVAX – Projekt koji u cilju ima prikupiti opise informacijskih izvora te digitalizirane dokumente iz arhiva, knjižnica i muzeja i izgraditi jedan globalni sustav za pretraživanje i pronalaženje;⁵⁸
6. CULTIVATE – Projekt koji predstavlja odgovor na potrebu za novom mrežom koja podržava suradnju arhiva, knjižnica i muzeja;⁵⁹
7. EAG – European Archives Group;⁶⁰

⁵⁴ Miletić Drder, Mira. Formalna obrada kartografske građe. // 1. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnost suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova / uredile Mirna Willer ... [et al.]; [prijevod tekstova na engleski jezik Tin Gazivoda]. – Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1998. Str. 118.

⁵⁵ Lemić, Vlatka. Izgradnja europske arhivske mreže: suvremeni trendovi i projekti. // 14. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova / uredile Sanjica Faletar Tanacković i Damir Hasenay; [prijevod tekstova na engleski jezik Jelena Domitrek]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011. Str. 156.

⁵⁶ Lemić, Vlatka. Nav. dj., 158.

⁵⁷ Sečić, Dora. Aktualne inicijative u informacijskom objedinjavanju zbirke arhiva, knjižnica i muzeja. // 7. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova / uredila Tinka Katić; [prijevod tekstova na engleski jezik Iva Šrot]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004. Str. 13.

⁵⁸ Golub, Koraljka; Matovina, Jagoda. Pomagala za pretraživanje weba s naglaskom na projekte povezivanja arhivskih, knjižničnih i muzejskih zapisa. // 5. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova/ uredile Mirna Willer i Tinka Katić; [prijevod tekstova na engleski jezik Iva Šrot]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2002. Str. 250.

⁵⁹ Golub, Koraljka; Matovina, Jagoda. Nav. dj., str. 251.

8. ENArC – European Network on Archival Cooperation;⁶¹
9. FGDC – Federal Geographic Data Committee;⁶²
10. FOAF – Friend Of A Friend;⁶³
11. HCI Bibliography: Human-Computer Interaction Resources ;⁶⁴
12. ICA – International Council on Archives;⁶⁵
13. ICA/CDS – Međunarodno arhivsko vijeće – Povjerenstvo za norme opisa;⁶⁶
14. ICARUS – Međunarodni centar za arhivska istraživanja;⁶⁷
15. KALLIOPE – Verbundkatalog Nachlässe und Autographen;⁶⁸
16. LEAF – Linking and Exploring Authority Files;⁶⁹

⁶⁰ Lemić, Vlatka. Nav. dj., str. 158.

⁶¹ Isto, str. 159.

⁶² Klarin, Sofija; Miletić Drder, Mira. Standardi i formati za opis elektroničke kartografske građe. // 6. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova / uredila Tinka Katić; [prijevod tekstova na engleski jezik Iva Šrot]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2003. Str.135.

⁶³ Vrbanc, Tomica. Standardi za opis osoba: usporedba i mogućnosti suradnje zajednica metapodataka. // 13. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova/ uredile Mirna Willer i Sanjica Faletar Tanacković; [prijevod tekstova na engleski jezik Jelena Domitrek]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2010. Str. 145.

⁶⁴ Vrana, Radovan. Korisnička sučelja prema digitalnim sadržajima. // 9. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova / uredile Mirna Willer i Ivana Zenić; [prijevod tekstova na engleski jezik Iva Šrot]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2006. Str. 24.

⁶⁵ Lemić, Vlatka. Nav. dj., str. 156.

⁶⁶ Šauperl, Alenka; Semlić Rajh, Zdenka. Opis stvaratelja i autora arhivske i knjižnične građe: razdvajanje ili suradnja. // 14. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova / uredile Sanjica Faletar Tanacković i Damir Hasenay; [prijevod tekstova na engleski jezik Jelena Domitrek]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011. Str. 46.

⁶⁷ Lemić, Vlatka. Nav. dj., str. 160.

⁶⁸ Sečić, Dora. Nav. dj., str. 19.

⁶⁹ Isto.

17. MASTER – Manuscript and Letters via Integrated Networks in Europe;⁷⁰

SMJERNICE

1. FRAD – Functional Requirements for Authority Data;⁷¹
2. FRBR – Functional Requirements for Bibliographic Records;⁷²
3. GARE – Smjernice za izradu preglednih kataložnih jedinica i uputnica;⁷³
4. GARR – Smjernice za autorizirane podatke i uputnice;⁷⁴
5. GSARE – Smjernice za izradbu predmetnih preglednih jedinica i uputnica;⁷⁵
6. IEC 61997 – Guidelines for the user interfaces in multimedia equipment for general purpose use;⁷⁶
7. Popisi stvaratelj arhivskoga gradiva/aktualni za područja teritorijalne nadležnosti pojedinih državnih arhiva;⁷⁷
8. RAD – Rules for archival description;⁷⁸

⁷⁰ Sečić, Dora. Nav. dj., str. 17.

⁷¹ Šauperl, Alenka; Semlić Rajh, Zdenka. Nav. dj., str. 54.

⁷² Šauperl, Alenka; Semlić Rajh, Zdenka. Nav. dj., str. 46.

⁷³ Vujić, Mirjana. Predmetno označivanje: pravilnici, smjernice i standardi. // 4. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova / uredile Mirna Willer i Tinka Katić; [prijevod tekstova na engleski jezik Sandra De Villa]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2001. Str. 117.

⁷⁴ Šauperl, Alenka; Semlić Rajh, Zdenka. Nav. dj., str. 46.

⁷⁵ Vujić, Mirjana. Nav. dj., str. 117.

⁷⁶ Vrana, Radovan. Nav. dj., str. 23.

⁷⁷ Zakošek, Boris; Čaušević, Biserka; Bošković, Dora. Sadržaj podataka za odabir i oblik odrednica(pristupnica) prema elementima Dublin Core-a. // 3. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnost suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova/uredila Mirna Willer i Tinka Katić. – Zagreb: Hrvatsko muzejsko društvo, 2000. Str. 214.

⁷⁸ Lemić, Vlatka. Implementacija i povezivanje standarda u ARHiNET sustavu. // 13. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova / uredile Mirna Willer i Sanjica Faletar Tanacković; [prijevod tekstova na engleski jezik Jelena Domitrek]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2010. Str. 182.

9. RDF – Research Description Framework;⁷⁹
10. SGML – Standard Generalized Markup Language;⁸⁰
11. Službeni popisi pravnih osoba koje su izradile statističke službe/dijakronijski za pojedina područja ili za cijelu Hrvatsku; Registri arhivskih fondova i zbirki/za pojedine arhivske ustanove;⁸¹
12. Službeni registri trgovačkih društava, udruga i drugih vrsta korporativnih tijela/dijakronijski za pojedina područja Hrvatske;⁸²
13. Smjernice Vijeća Europe za javni pristup informacijskim i komunikacijskim mrežama;⁸³
14. TEI – Text Encoding Initiative;⁸⁴

STANDARDI

1. Dublin Core;⁸⁵
2. EAC–CPF – Encoded Archival Context-corporate bodies, persons and families;⁸⁶
3. EAD – Encoded Archival Description;⁸⁷

79 Dunsire, Gordon. S visine od 8 milja do nulte točke: granularnost u informacijskom krajoliku. // 14. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova / uredile Sanjica Faletar Tanacković i Damir Hasenay; [prijevod tekstova na engleski jezik Jelena Domitrek]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011. Str. 8.

80 Ivanović, Jozo. EAD: Encoded Archival Description. // 1. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnost suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova / uredile Mirna Willer ... [et al.]; [prijevod tekstova na engleski jezik Tin Gazivoda]. – Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1998. Str. 279-280.

81 Zakošek, Boris; Čaušević, Biserka; Bošković, Dora. Nav. dj. Str. 214.

82 Isto.

83 Pintarić, Krešimir: Mjesta javnog pristupa umreženim informacijama. // 5. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova / uredile Mirna Willer i Tinka Katić; [prijevod tekstova na engleski jezik Iva Šrot]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2002. Str. 219.

84 Vrbanac, Tomica. Nav. dj., str. 140.

85 Zakošek, Boris; Čaušević, Biserka; Bošković, Dora. Nav. dj., str. 214.

86 Lemić, Vlatka. Nav. dj., str. 158.

4. EAD.DTD – Encoded Archival Description. Document Type Definition;⁸⁸
5. ISAAR(CPF) – Međunarodna norma arhivističkog normiranog zapisa za pravne i fizičke osobe te obitelji;⁸⁹
6. ISAD(G) – Opća međunarodna norma za opis arhivskog gradiva;⁹⁰
7. ISBD – International standard bibliographic description;⁹¹
8. ISBD(A) – Međunarodni standardni bibliografski opis starih omeđenih publikacija (antikvarnih) ;⁹²
9. ISBD(CM) – Međunarodni standardni bibliografski opis kartografske građe;⁹³
10. ISBD(CR) – Međunarodni standardni bibliografski opis serijskih publikacija i druge neomeđene građe;⁹⁴
11. ISBD(ER) – Međunarodni standardni bibliografski opis elektroničke građe;⁹⁵
12. ISBD(NBM) – Međunarodni standardni bibliografski opis neknjižne građe;⁹⁶
13. ISBD(S) – Međunarodni standardni bibliografski opis periodičkih publikacija i nizova publikacija;⁹⁷

⁸⁷ Ivanović, Jozo. Nav. dj., str. 279-280.

⁸⁸ Isto.

⁸⁹ Zakošek, Boris; Čaušević, Biserka; Bošković, Dora. Nav. dj. Str. 214.

⁹⁰ Isto.

⁹¹ Miletić Drder, Mira. Nav. dj., str. 118.

⁹² Klarin, Sofija; Miletić Drder, Mira. Nav. dj., str. 133.

⁹³ Miletić Drder, Mira. Nav. dj., str. 118.

⁹⁴ Klarin, Sofija; Miletić Drder, Mira. Nav. dj., str. 133.

⁹⁵ Isto, str. 132.

⁹⁶ Lemić, Vlatka. Implementacija i povezivanje standarda u ARHiNET sustavu. // 13. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova / uredile Mirna Willer i Sanjica Faletar Tanacković; [prijevod tekstova na engleski jezik Jelena Domitrek]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2010. Str. 182.

14. ISDF – Međunarodna norma za opis ustanova s arhivskim gradivom;⁹⁸
15. ISDF – The International Sustainable Development Foundation;⁹⁹
16. ISDIAH – Međunarodna norma za opis ustanova s arhivskim gradivom;¹⁰⁰
17. MALVINE – Manuscript Access through Standards for Electronic Records;¹⁰¹
18. METS – The Metadata Encoding and Transmission Standard;¹⁰²
19. UNIMARC – Universal Machine-Readable Catalog;¹⁰³
20. Used centred design standards -
<http://www.usability.serco.com/trump/resources/standards.htm>;¹⁰⁴
21. USMARC AMC – Universal Standard Machine Readable Cataloging Archival and Manuscript Control Format;¹⁰⁵
22. ISAAR(CPF) 2 - Međunarodna norma arhivističkog normiranog zapisa za pravne i fizičke osobe te obitelji;¹⁰⁶

⁹⁷ Klarin, Sofija; Miletić Drder, Mira. Nav. dj., str. 133.

⁹⁸ Lemić, Vlatka. Nav. dj., str. 175.

⁹⁹ Šauperl, Alenka; Semlić Rajh, Zdenka. Nav. dj., str. 51.

¹⁰⁰ Lemić, Vlatka. Nav. dj., str. 175.

¹⁰¹ Golub, Koraljka; Matovina, Jagoda. Nav. dj., str. 250.

¹⁰² Lemić, Vlatka. Nav. dj., str. 158.

¹⁰³ Hammer, Mladenka. O mogućoj iskoristivosti bibliografskog standarda UNIMARC za opis arhivske građe. // 1. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnost suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova / uredile Mirna Willer ... [et al.]; [prijevod tekstova na engleski jezik Tin Gazivoda]. – Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1998. Str. 272.

¹⁰⁴ Vrana, Radovan. Nav. dj., str. 24.

¹⁰⁵ Zakošek, Boris. Strukture podataka u obradi gradiva-tipologija i valorizacija arhivskih deskriptivnih standarda – jedno američko iskustvo. // 2. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova / uredile Mirna Willer i Tinka Katić. – Zagreb: Hrvatsko muzejsko društvo, 2000. Str. 49.

¹⁰⁶ Čimbej, Nada; Novak, Miroslav; Škofljanec, Jože: Implementacija međunarodnih arhivskih norma u InfoArh 3.0. // 8. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture:

23. ISO 14915 – Software ergonomics for multimedia user interfaces;¹⁰⁷
24. ISO 19115 – Geographic Information – Metadata;¹⁰⁸
25. ISO 2788 – Dokumentacija-smjernice za izradu i razvoj jednojezičnih tezaurusa;¹⁰⁹
26. ISO 3166 – Codes for representation of names of countries;¹¹⁰
27. ISO 5127:2001 – Information and documentation – Vocabulary;¹¹¹
28. ISO 5963 – Dokumentacija - metode za raščlambu dokumenta utvrđivanje njihova sadržaja i izbor riječi za indeksiranje;¹¹²
29. ISO 5964:1985 – Guidelines for the establishment and development of multilingual thesauri. Genetive: ISO;¹¹³
30. ISO 9241 – Software Engineering – Product quality (12-17 za izvedbu sučelja);¹¹⁴
31. ISO 9241-9 do 9241-17 – Ergonomics requirements for office work with visual display terminals(VDTs);¹¹⁵

zbornik radova / uredila Tinka Katić; [prijevod tekstova na engleski jezik Emanuel Ježić Hammer; Iva Šrot]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2005. Str. 86.

¹⁰⁷ Vrana, Radovan. Nav. dj., str. 23.

¹⁰⁸ Klarin, Sofija; Miletić Drder, Mira. Nav. dj., str. 135.

¹⁰⁹ Zakošek, Boris; Čaušević, Biserka; Bošković, Dora. Nav. dj. Str. 214.

¹¹⁰ Isto.

¹¹¹ Bauer, Ivan; Zajec, Jasenka: Prijevod norme ISO 5127:2001 Information and documentation – Vocabulary na hrvatski jezik. // 8. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova / uredila Tinka Katić; [prijevod tekstova na engleski jezik Emanuel Ježić Hammer; Iva Šrot]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2005. Str. 2.

¹¹² Zakošek, Boris; Čaušević, Biserka; Bošković, Dora. Nav. dj. Str. 214.

¹¹³ Didak-Preklapaj, Tanja; Horvat, Tamara; Murati, Tomislav. Normativna baza imena tijela javne vlasti: dio normativne infrastrukture utemeljene na Pojmovniku Eurovoc. // 13. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova / uredile Mirna Willer i Sanjica Faletar Tanacković; [prijevod tekstova na engleski jezik Jelena Domitrek]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2010. Str. 160.

¹¹⁴ Vrana, Radovan. Nav. dj., str. 23.

32. ISO 999 – Information and documentation – Guidelines for the content, organization and presentation of indexes;¹¹⁶
33. ISO/CD 9241-151 – Ergonomics of human-system interaction – Software ergonomics for World Wide Web user interfaces;¹¹⁷
34. ISO/IEC 9126 – Ergonomics requirements for office work with visual display terminals(VDTs). Parts 10-17;¹¹⁸
35. ISO/TC 46 – International Organization for Standardization/Technical Committee;¹¹⁹
36. MARC 21 – Machine Readable Cataloging for 21. Century;¹²⁰

ZAKONI

1. Zakon o arhivskom gradivu i arhivima;¹²¹
2. Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara;¹²²

Ovo poglavlje podijelili smo na četiri skupine: organizacije i projekte kojih je 17; smjernica je 14, standarda 36 te 2 zakona. Ova podjela vršila se tijekom istraživanja članaka na AKM seminarima od 1997. do 2010. godine. Podijelivši ih na članke o arhivskoj teoriji, članke o

¹¹⁵ Isto.

¹¹⁶ Zakošek, Boris: DC Element-tema-predmet-ključna riječ <subject>: arhivistički rakurs. // 4. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova / uredile Mirna Willer i Tinka Katić; [prijevod tekstova na engleski jezik Sandra De Villa]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2001. Str. 131.

¹¹⁷ Vrana, Radovan. Nav. dj., str. 23.

¹¹⁸ Isto.

¹¹⁹ Bauer, Ivan; Zajec, Jasenka. Nav. dj., str. 6.

¹²⁰ Klarin, Sofija; Miletić Drder, Mira. Nav. dj., str. 132.

¹²¹ Križaj, Lana: AKM zgrade kao kulturna dobra: konzervatorska dokumentacija. // 8. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova / uredila Tinka Katić; [prijevod tekstova na engleski jezik Emanuel Ježić Hammer; Iva Šrot]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2005. Str. 215.

¹²² Isto.

suradnji arhiva, knjižnica i muzeja te članke o knjižničnoj i muzejskoj teoriji – primjenjive na rad u arhivima dobili smo uvid u slijed, to jest popis standarda, propisa i smjernica koje su utjecale na razvoj i upravljanje promjenama u arhivima. Gore navedeni popisi omogućuju uvid u razvoj i/ili usavršavanje postojećih standarda, propisa i smjernica i/ili nastanak novih. Suradnja arhiva, knjižnica i muzeja pridonijela je načinu razvitka novih projekata, konzorcija, standarda, propisa, smjernica, zakona, priručnika, kataloga, programa i slično, a koji su se izravno ili neizravno odnosili na arhive. Ovakav pristup dao je entuzijazam za napretkom u razvijanju i, zbog svega navedenog, može poslužiti kao mnoštvo uputnica za arhive u razdoblju od 1997. do 2010. godine.

Zaključak

Istraživanje smo podijelili na tri skupine članaka: o arhivskoj teoriji, o suradnji arhiva, knjižnica i muzeja te o knjižničnoj i muzejskoj teoriji – primjenjivoj na rad u arhivima kako bi se dobio uvid u stanje upravljanja promjenama u arhivima. Istraživanje je rezultiralo zadovoljavajućim i konkretnim odgovorima na ciljeve istraživanja. Kronološki prikaz tema u trima navedenim skupinama članaka omogućio je uvid u stvarno stanje upravljanja promjenama u arhivima tijekom ovih četrnaest godina, to jest u razdoblju od 1997. do 2010. godine. Iz toga se može vidjeti prilagođavanje, usavršavanje i praćenje promjena tijekom godina u standardima, normama, sustavima, projektima, programima, propisima, zaštiti i suradnjama između arhiva, knjižnica i muzeja. Ubrzani tehnološki napredak omogućio je napredovanje i praćenje raznoraznih iskustava, znanja i ideja te suradnju arhiva, knjižnica i muzeja u Hrvatskoj i izvan nje, ali je istovremeno omogućio da promjene koje su dosada bile zaboravljene ponovno ožive. Iako je tehnološki napredak donio mnoge blagodati, nekim informacijskim ustanovama ipak je znatno teže pratiti razvoj tehnologije zbog manje financijske podrške ili nedostatka sredstava i osoblja. Suradnja arhiva, knjižnica i muzeja pokazala se odličnom u provođenju UNIMARC-a u sve tri srodne ustanove. Tijekom godina arhivi, knjižnice i muzeji prikupili su atipičnu građu pa se tako UNIMARC pokazao kao idealno rješenje za obradu takvoga gradiva. Arhivsko gradivo u nearhivskim ustanovama ponekad je bolje organizirano i pohranjivano nego u arhivima, je li to posljedica bolje financijske podrške ili kompetentnije tehnološke podrške ne možemo sa sigurnošću reći, možemo samo govoriti o prilagođavanju standarda i primjeni iskustava raznih programa i sustava na rad u arhivu. Iako knjižnice i muzeji imaju možda bolje organizirano i pohranjeno arhivsko gradivo, zna se da je tomu gradivu mjesto u arhivu gdje će zapravo dobiti najbolju obradu i pohranu prema za to stvorenim standardima i normama.

Razvitkom tehnologije, informacijske infrastrukture te informacijsko - komunikacijsko posredovane okoline razvijaju se i informacijske ustanove kao institucije koje sve više počinju gledati očima promatrača svoje ustanove, to jest arhive, knjižnice i muzeje, kako bi se mogli približiti jedni drugima i što bolje surađivati, ne samo u Hrvatskoj nego i izvan nje. Nadalje, promjene u ovim institucijama omogućuju približavanje gradiva korisnicima putem raznih tražilica i programa na što jednostavniji i lakši način. Vrlo je važan porast digitalizacije jer se njome može pratiti rast korištenja koji smo vidjeli u prikazanim grafikonima od slike 1. do

slike 4., s navedenim postocima tema članaka o arhivima, članaka o suradnji arhiva, knjižnica i muzeja te članaka o knjižničnoj i muzejskoj teoriji i praksi – primjenjivih na rad u arhivima. Sa sigurnošću možemo reći da se tijekom istraživanja uočio pomak u upravljanju promjenama u arhivima na području standarda, digitalizacije i suradnje. No, isto tako se uvidjelo stagniranje na području korisnika. Tijekom ovoga razdoblja, od 1997. do 2010. godine, korisnici još uvijek ne znaju što je arhivski posao niti koje su sve mogućnosti korištenja arhiva. Uvođenjem tehnoloških inovacija mijenjaju se i potrebe korisnika pa ih je zato najbolje uskladiti u što većoj mjeri u arhivu, ali i u međusobnoj suradnji arhiva, knjižnica i muzeja. Ovo istraživanje može poslužiti kao temelj za iscrpnije istraživanje, ali i kao dokument koji sugerira upravljanje promjenama u arhivima koje su izravno ili neizravno utjecale na arhiv.

Literatura

1. Aparac-Jelušić, Tatjana. Informacijske znanosti: temeljni koncepti i problemi. URL: <http://www.ffzg.unizg.hr/infoz/biblio/nastava/dz/text/iztkp.htm> (2012-07-02)
2. Aparac-Jelušić, Tatjana. Funkcionalna analiza radnog procesa u svijetlu novih teorija o planiranju i upravljanju informacijskim ustanovama. // 2. i 3. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova/ uredile Mirna Willer i Tinka Katić. – Zagreb: Hrvatsko muzejsko društvo, 2000. Str. 37-48.
3. Aparac-Jelušić, Tatjana; Faletar Tanacković, Sanjica; Pehar, Franjo: Struktura uzvojnice AKM-a: bibliometrijska analiza priloga objavljenih u razdoblju od 1997. do 2007.//13. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova/ uredile Mirna Willer i Sanjica Faletar Tanacković; [prijevod tekstova na engleski jezik Jelena Domitrek]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2009. Str. 13-29.
4. ARHiNET. URL: <http://arhinet.arhiv.hr/> (2012-03-08)
5. Bauer, Ivan; Zajec, Jasenka: Prijevod norme ISO 5127:2001 Information and documentation – Vocabulary na hrvatski jezik.// 8. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova/ uredila Tinka Katić; [prijevod tekstova na engleski jezik Emanuel Ježić Hammer; Iva Šrot]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2005. Str. 1-15.
6. Belan Šimić, Alemka. Pravne i etičke odredbe o slobodnom pristupu informacijama i zaštiti privatnosti podataka u arhivima, knjižnicama i muzejima. // 5. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova/ uredile Mirna Willer i Tinka Katić; [prijevod tekstova na engleski jezik Iva Šrot]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2002. Str. 199-214.
7. Boras, Damir; Heđbeli, Živana. Položaj i uloga arhiva i pismohrana u suvremenom društvu, 2005. URL: <http://www.had-info.hr/rad-drustva/izlaganja/72-polozaj-i-uloga-arhiva-i-pismohrana-u-suvremenom-drustvu> (2012-06-06)
8. CALIMERA. URL: <http://cordis.europa.eu/ist/digicult/calimera.htm> (2012-05-04)

9. Čimbej, Nada; Novak, Miroslav; Škofljanec, Jože: Implementacija međunarodnih arhivskih norma u InfoArh 3.0.// 8. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova/ uredila Tinka Katić; [prijevod tekstova na engleski jezik Emanuel Ježić Hammer; Iva Šrot]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2005. Str. 82-92.
10. Didak-Preklapaj, Tanja; Horvat, Tamara; Murati, Tomislav. Normativna baza imena tijela javne vlasti: dio normativne infrastrukture utemeljene na Pojmovniku Eurovoc.//13. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova/ uredile Mirna Willer i Sanjica Faletar Tanacković; [prijevod tekstova na engleski jezik Jelena Domitrek]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2010. Str. 158-172.
11. Dunsire, Gordon. S visine od 8 milja do nulte točke: granularnost u informacijskom krajoliku.//14. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova/ uredile Sanjica Faletar Tanacković i Damir Hasenay; [prijevod tekstova na engleski jezik Jelena Domitrek]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011. Str. 1-10.
12. Dunsire, Gordon. Zajedničko informacijsko okruženje: pojava novog koncepta. // 9. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova/ uredile Mirna Willer i Ivana Zenić; [prijevod tekstova na engleski jezik Iva Šrot]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2006. Str. 1-8.
13. Golub, Koraljka; Matovina, Jagoda. Pomagala za pretraživanje weba s naglaskom na projekte povezivanja arhivskih, knjižničnih i muzejskih zapisa. // 5. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova/ uredile Mirna Willer i Tinka Katić; [prijevod tekstova na engleski jezik Iva Šrot]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2002. Str. 248-252.
14. Hammer, Mladenka. O mogućoj iskoristivosti bibliografskog standarda UNIMARC za opis arhivske građe.//1. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnost suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova/ uredile Mirna Willer ... [et al.]; [prijevod tekstova na engleski jezik Tin Gazivoda]. – Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1998. Str. 272-278.

15. Horvat, Aleksandra: Zajedničko i posebnom u stručnoj naobrazbi bibliotekara, arhivista i muzeologa.//1. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova/ uredile Mirna Willer ... [et al.]; [prijevod tekstova na engleski jezik Tin Gazivoda]. – Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1998. Str. 29-36
16. International Council On Archives. ISDIAH. URL: http://arhinet.arhiv.hr/Download/PDF/ISDIAH_1_Izd_Eng_0.pdf (2012-06-06)
17. Ivanović, Jozo. EAD:Encoded Archival Description.//1. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnost suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture:zbornik radova/ uredile Mirna Willer ... [et al.]; [prijevod tekstova na engleski jezik Tin Gazivoda]. – Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1998. Str. 279-280.
18. Klarin, Sofija; Miletić Drder, Mira. Standardi i formati za opis elektroničke kartografske građe.//6. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova/ uredila Tinka Katić; [prijevod tekstova na engleski jezik Iva Šrot]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2003. Str.129-141.
19. Kovačec, Deana. Arhivi – jučer, danas, sutra, 2005. URL: <http://www.had-info.hr/rad-drustva/izlaganja/75-kovacec-deana-arhivi-jucer-danas-sutra> (2012-06-06)
20. Križaj, Lana: AKM zgrade kao kulturna dobra: konzervatorska dokumentacija.// 8. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova/ uredila Tinka Katić; [prijevod tekstova na engleski jezik Emanuel Ježić Hammer; Iva Šrot]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2005. Str. 215-220.
21. Lemić, Vlatka. Arhivsko gradivo u ne-arhivskim ustanovama. // 9. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova/ uredile Mirna Willer i Ivana Zenić; [prijevod tekstova na engleski jezik Iva Šrot]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2006. Str. 91-101.
22. Lemić, Vlatka. Izgradnja europske arhivske mreže: suvremeni trendovi i projekti.//14. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova/ uredile Sanjica Faletar Tanacković i Damir

Hasenay; [prijevod tekstova na engleski jezik Jelena Domitrek]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011. Str. 151-156.

23. Lemić, Vlatka: Preuzimanje digitalnog gradiva u arhive.//8. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova/ uredila Tinka Katić; [prijevod tekstova na engleski jezik Emanuel Ježić Hammer; Iva Šrot]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2005. Str.68-81.
24. Lemić, Vlatka; Čabrajić, Hrvoje: ARHiNET: Nacionalni mrežni sustav za upravljanje arhivskim gradivom//11. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova/ uredila Mirna Willer; [prijevod tekstova na engleski jezik Ana-Marija Rebac]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2008. Str. 97-112.
25. Maroević, Ivo. Fenomen kulturne baštine i definicija jedinice građe.//1. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova/ uredile Mirna Willer ... [et al.]; [prijevod tekstova na engleski jezik Tin Gazivoda]. – Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1998. Str. 14-28.
26. Miletić Drder, Mira. Formalna obrada kartografske građe.//1. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnost suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture:zbornik radova/ uredile Mirna Willer ... [et al.]; [prijevod tekstova na engleski jezik Tin Gazivoda]. – Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1998. Str. 118-123.
27. Nikolić, Nikola: Hrvatski zavod za norme i norme za arhive, knjižnice i muzeje.// 11. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova/ uredila Mirna Willer; [prijevod tekstova na engleski jezik Ana-Marija Rebac]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2008. Str. 145-149.
28. Pintarić, Krešimir: Mjesta javnog pristupa umreženim informacijama.//5. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova/ uredile Mirna Willer i Tinka Katić; [prijevod tekstova na engleski jezik Iva Šrot]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2002. Str. 219-222.

29. Sečić, Dora. Aktualne inicijative u informacijskom objedinjavanju zbirke arhiva, knjižnica i muzeja.//7. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova/ uredila Tinka Katić; [prijevod tekstova na engleski jezik Iva Šrot]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004. Str. 7-25.
30. Seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture. URL: [http://public.carnet.hr/akm/\(2012-05-04\)](http://public.carnet.hr/akm/(2012-05-04))
31. Sturges, Paul. Freedom of expression and public access to networks: the Council of Europe study and guidelines.//FID review 1, 1(1999).
32. Sturges, Paul. Sloboda izražavanja i javni pristup mrežama: istraživanje i Smjernice Vijeća Europe.//Vjesnik bibliotekara Hrvatske 43, 3(2000), 7-19.
33. Šauperl, Alenka; Semlić Rajh, Zdenka. Opis stvaratelja i autora arhivske i knjižnične građe: razdvajanje ili suradnja.//14. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova/ uredile Sanjica Faletar Tanacković i Damir Hasenay; [prijevod tekstova na engleski jezik Jelena Domitrek]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011. Str. 46-56.
34. Upute autorima izlaganja. <http://www.stkpula.hr/akm/UputeAutorimaIzlaganja.htm> (2012-01-23)
35. Upute autorima postera. URL: <http://www.stkpula.hr/akm/UputeAutorimaPostera.htm> (2012-01-23)
36. Upute voditeljima i izlagačima na radionicama. URL: <http://www.stkpula.hr/akm/UputeVoditeljimaIzlagacima.htm> (2012-01-23)
37. Vrana, Radovan. Korisnička sučelja prema digitalnim sadržajima.// 9. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova/ uredile Mirna Willer i Ivana Zenić; [prijevod tekstova na engleski jezik Iva Šrot]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2006. Str. 17-27.
38. Vrbanac, Tomica. Standardi za opis osoba: usporedba i mogućnosti suradnje zajednica metapodataka.//13. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova/ uredile Mirna Willer i Sanjica

Faletar Tanacković; [prijevod tekstova na engleski jezik Jelena Domitrek]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2010. Str. 137-157.

39. Vujić, Mirjana. Predmetno označivanje: pravilnici, smjernice i standardi.//4. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova/ uredile Mirna Willer i Tinka Katić; [prijevod tekstova na engleski jezik Sandra De Villa]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2001. Str. 115-120.
40. Zakon o arhivskom gradivu i arhivima.//Narodne novine105(1997).
URL:<http://www.had-info.hr/pravni-propisi/zakoni/90-zakon-o-arhivskom-gradivu-i-arhivima> (2012-02-16)
41. Zakon o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara.// Narodne novine69(1999). Čl.2.
URL:<http://www.zakon.hr/z/340/Zakon-o-za%C5%A1titi-i-o%C4%8Duvanju-kulturnih-dobara> (2012-02-16)
42. Zakošek, Boris. Strukture podataka u obradi gradiva-tipologija i valorizacija arhivskih deskriptivnih standarda – jedno američko iskustvo.//2. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova/ uredile Mirna Willer i Tinka Katić. – Zagreb: Hrvatsko muzejsko društvo, 2000. Str. 49-53.
43. Zakošek, Boris: DC Element-tema-predmet-ključna riječ <subject>: arhivistički rakurs.//4. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova/ uredile Mirna Willer i Tinka Katić; [prijevod tekstova na engleski jezik Sandra De Villa]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2001. Str. 131-132.
44. Zakošek, Boris; Čaušević, Biserka; Bošković, Dora. Sadržaj podataka za odabir i oblik odrednica(pristupnica) prema elementima Dublin Core-a.//3. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnost suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture:zbornik radova/uredila Mirna Willer i Tinka Katić. – Zagreb: Hrvatsko muzejsko društvo, 2000. Str. 207-215.
45. 1. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova/ uredile Mirna Willer ... [et al.]; [prijevod

tekstova na engleski jezik Tin Gazivoda]. – Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1998.

46. 2. i 3. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova/ uredile Mirna Willer i Tinka Katić. – Zagreb: Hrvatsko muzejsko društvo, 2000.
47. 4. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova/ uredile Mirna Willer i Tinka Katić; [prijevod tekstova na engleski jezik Sandra De Villa]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2001.
48. 5. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova/ uredile Mirna Willer i Tinka Katić; [prijevod tekstova na engleski jezik Iva Šrot]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2002.
49. 6. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova/ uredila Tinka Katić; [prijevod tekstova na engleski jezik Iva Šrot]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2003.
50. 7. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova/ uredila Tinka Katić; [prijevod tekstova na engleski jezik Iva Šrot]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2004.
51. 8. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova/ uredila Tinka Katić; [prijevod tekstova na engleski jezik Emanuel Ježić Hammer; Iva Šrot]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2005.
52. 9. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova/ uredile Mirna Willer i Ivana Zenić; [prijevod tekstova na engleski jezik Iva Šrot]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2006.
53. 10. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova/ uredile Ivana Marinković Zenić i Mirna

Willer; [prijevod tekstova na engleski jezik Ana-Marija Rebac]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2007.

54. 11. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova/ uredila Mirna Willer; [prijevod tekstova na engleski jezik Ana-Marija Rebac]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2008.
55. 12. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova/ uredila Sanjica Faletar Tanacković; [prijevod tekstova na engleski jezik Jelena Domitrek; Sanja Kovačević; Vanja Kulaš]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2009.
56. 13. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova/ uredile Mirna Willer i Sanjica Faletar Tanacković; [prijevod tekstova na engleski jezik Jelena Domitrek]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2010.
57. 14. seminar Arhivi, knjižnice, muzeji: mogućnosti suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture: zbornik radova/ uredile Sanjica Faletar Tanacković i Damir Hasenay; [prijevod tekstova na engleski jezik Jelena Domitrek]. – Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011.